

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Anežka Johnová

Vliv peněz na dnešního mladého člověka a ovlivnění jeho životních postojů

Olomouc 2012

vedoucí práce: Ing. Alena Opletalová Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené literatury a elektronických zdrojů.

V Olomouci dne 30. 3. 2012

.....

Poděkování

Děkuji Ing. Aleně Opletalové, Ph.D., za odborné vedení bakalářské práce, poskytování cenných rad a materiálových podkladů k práci. Dále bych chtěla poděkovat všem respondentům, kteří se zapojili do dotazníkového šetření.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Anežka Johnová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Ing. Alena Opletalová, Ph.D.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Vliv peněz na dnešního mladého člověka a ovlivnění jeho životních postojů
Název v angličtině:	The influence of money upon today's young people and how money affects their attitude to life
Anotace práce:	Bakalářská práce se zabývá vlivem peněz na dnešního mladého člověka. Popisuje historický vývoj peněz a dále zkoumá postoje, které k penězům mladý člověk zaujímá a jak s penězi hospodaří.
Klíčová slova:	Peníze, mladý člověk, střední odborná škola, hospodaření s penězi.
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis is focused on how money influences today's young people. Describes historical emergence of money, examine approaches of young people to money and how they manage their money.
Klíčová slova v angličtině:	Money, young people, high school, money management.
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 - Dotazník
Rozsah práce:	62 stran
Jazyk práce:	Čeština

Obsah

Úvod	7
I. TEORETICKÁ ČÁST	9
1 Objasnění pojmů peníze a mladý člověk	10
1.1 Peníze	10
1.1.1 Peníze – původ slova a objasnění definice	10
1.1.2 Funkce a vlastnosti peněz	10
1.1.3 Iluze lidí o penězích	11
1.2 Mladý člověk	12
1.2.1 Období puberty	12
1.2.2 Období adolescence	13
2 Historický vývoj peněz ve světě	14
2.1 Naturální podoba směny – kus za kus	14
2.2 Všeobecné ekvivalenty jako předchůdci peněz	15
2.3 Mince z drahých kovů	15
2.3.1 Od neplnohodnotných mincí k plnohodnotným	16
2.3.2 Zpět k neplnohodnotným mincím	17
2.4 Státovky	18
2.5 Vznik bankovek obchodních bank	18
2.6 Emise centrálních bank	20
2.6.1 Bankovky	20
2.6.2 Mince z běžných kovů	21
2.6.3 Bezhotovostní peníze	21
3 Vliv peněz na mladého člověka a jeho postoj, který k nim zaujímá	23
3.1 Vliv peněz na mladého člověka	23
3.2 Postoj mladých k penězům	25
4 Hospodaření mladých lidí s penězi	28
4.1 Získávání peněžních prostředků mladými	28
4.1.1 Kapesné	28
4.2 Jak nakládají mladí lidé s penězi	29
4.2.1 Bohatství ve spojitosti s mladými	29
5 Dozrání k samostatnosti – peněžní nezávislosti na ostatních	31

II. PRAKTICKÁ ČÁST	32
6 Výzkumné šetření	33
6.1 Stanovené problémy výzkumného šetření	33
6.2 Věcné hypotézy	33
6.3 Metoda šetření a charakteristika výzkumného souboru	34
6.4 Zpracování jednotlivých dat, vyhodnocení výsledků šetření	35
6.5 Ověření hypotéz pomocí výsledků dotazníkového šetření	51
Závěr	56
Seznam použitých zkratek	57
Seznam literatury a elektronických zdrojů	58
Odborná literatura	58
Elektronické zdroje	59
Seznam tabulek a grafů	60
Seznam příloh	62

Úvod

Peníze tzv. „hybná páka“ světa, se stávají pro lidi stále více důležitějšími. Vypovídají o tom četné diskuse na témata s nimi spojenými a to ať v soukromí či na veřejnosti. Ukrývají pro společnost nesčetné množství možností, od dobrých a prospěšných věcí až po špatné, které každý využívá podle svého přesvědčení. Ale také se pro některé staly představitely problémů a neklidů z jejich nedostatku, či třeba přebytku.

Ve společnosti se setkávám s osobami zaměřenými na budování kariéry, s lidmi propadajícími dluhům, společenským vrstvám pohybujícím se na hraně životního minima a pod ní a spousty dalšími případy, které v sobě více či méně zřetelně poukazují na postavení peněz. Jak nahlíží mladí lidé na peníze, jak je ovlivňují, když vnímají různé způsoby nakládání s penězi jejich okolí? Ke kterému vzoru se nejvíce přiklání?

Mladí lidé – budoucnost lidstva, začínají poukazovat na to, jak to bude jednou ve světě fungovat, ve spojitosti s používáním peněz. Vnímání, smýšlení a jednání těchto lidí mi není lhostejné. I to, jak já zacházím s penězi, má na ně vliv. Nejen já, ale celá společnost je jejich vzorem, ze kterého si utvářejí představy, které pak realizují.

V případě, že bych se stala v budoucnu mistrovou odborného výcviku, tak by pro mně bylo důležité vědět, jak jsou žáci ovlivňováni penězi. Postoje žáků k penězům mají vliv i na jejich studium. Již jsem se setkala s případy, kdy pro získání peněz se mladí lidé dopouštěli různých činů. Od prodávání vlastních výtvorů, přes předčasné ukončení studia a nastoupení do zaměstnání, až po prostituci. Proto považuji za přínosné zjišťovat, jakou roli v životě mladých lidí hrají peníze. Nabízí se také otázka, jestli začínají být mladí lidé loutkami peněz, nebo si stále udržují postavení pána, s vědomím důležitosti peněz ve světě nepřekračující jejich hodnoty života.

Hlavním cílem bakalářské práce je popsat, jakým způsobem ovlivňují peníze mladé lidi, popřípadě jejich životní postoje. V praktické části bude analyzován vliv peněz na současného studenta střední odborné školy (dále jen SOŠ) a objasněny aspekty jeho nakládání s penězi. Dále bude objasněno několik dílčích cílů, a to jakým způsobem student SOŠ získává peníze a hospodaří s nimi, jak vnímá postavení peněz ve vlastním životě a ve společnosti a co je ochoten pro peníze obětovat.

Teoretická část bakalářské práce bude obsahovat pět kapitol. V první kapitole jsou charakterizovány dva základní pojmy celé práce, jimiž jsou peníze a mladý člověk. V druhé kapitole je nastíněn historický vývoj peněz, který provázel lidstvo až do dnešní podoby.

Následná třetí kapitola se zabývá vlivem peněz na mladého člověka a postojem, který k nim zaujímá. Ve čtvrté kapitole je pojednáno o hospodaření mladých lidí s penězi, jak je nejčastěji získávají a jak s nimi nakládají ve spojitosti s dnešním způsobem utrácení. A v poslední, páté kapitole je nahlédnutí na dozrávání mladých lidí k samostatnosti, ve spojení s peněžní nezávislostí.

Výzkumné šetření v praktické části se skládá z pěti podkapitol. V první jsou stanoveny problémy k dotazníkovému šetření. V druhé navazují na stanovené problémy věcné hypotézy. Třetí podkapitola charakterizuje metodu, jakou probíhalo šetření spolu s organizací a charakteristikou výzkumného souboru. Ve čtvrté byly zpracovány a zároveň vyhodnoceny jednotlivé otázky z dotazníkového šetření. Poslední podkapitola ověřovala platnost stanovených hypotéz.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 Objasnění pojmů peníze a mladý člověk

Peníze a mladý člověk jsou dva nejdůležitější pojmy této bakalářské práce. Jejich objasnění vede ke správnému pochopení celého následného textu.

1.1 Peníze

V této podkapitole je psáno o penězích jako takových. Obsahuje objasnění významu tohoto slova, definice, funkce, vlastnosti, ale i iluzi, kterou zastávají.

1.1.1 Peníze – původ slova a objasnění definice

V dřívějších dobách se ke směně používalo různých prostředků, od obilí, přes mušle, až například k otrokům. Přičemž nejvíce používaná byla zvířata. A právě v té době se zřejmě poprvé objevuje slovo peníze, které vychází z latinského slova „pecus“, přeložitelného jako dobytek. Další odvozeninou tohoto slova jsou „pecuniary“, což v překladu znamená peněžní (Grůň, 2009; Friedman, 1997).

Uvést jedinou obecnou definici peněz není snadné. Jednotlivé definice se liší autor od autora, každý z nich na peníze nahlíží z odlišného úhlu pohledu, avšak zůstává jedna společná podstata a to, že peníze jsou prostředkem směny.

Tak například podle Marxovy teorie jsou peníze zbožím, lišícím se od ostatních druhů zboží tím, že se z oběhu vyčlenilo, aby mohlo zprostředkovávat směnu všech ostatních zboží (Koderová, 2008), v publikaci B. Hlinky a P. Radoměského (1987, s. 9) je uvedeno, že „*peníze jsou po dlouhé generace uznávaným prostředkem směny*“. L. Grůň poukazuje na to, že i samotné peníze jsou předmětem obchodování, takže nejsou pouhou pomůckou při prodeji a koupi statků a služeb (2009). A pro M. Friedmana jsou peníze čímkoliv, co společnost přijímá ke směně, ne ke spotřebě, představující dočasnou kupní sílu (1997).

1.1.2 Funkce a vlastnosti peněz

Peníze pro dnešní společnost zastupují úkoly, kterými jsou prospěšné. Podle Jana Sokola mezi nejdůležitější funkce z nich patří směna, kterou usnadňují, zprostředkovávají a rozšiřují, umožňování nejen vzniku ceny a kapitálu, ale také teaurizaci (což znamená možnost vyjmutí peněz z oběhu a také možnost jejich hromadění (Linhart, 2004)), odklad spotřeby a také slouží jako zúčtovací jednotka (2007).

Vedle těchto úkolů, které peníze zastupují, jsou kladeny požadavky také na jejich vlastnosti. Peníze by podle Jana Sokola (2007, s. 142) měly být „žádoucí, trvanlivé, příruční, počitatelné a rozměnitelné“.

Jen díky jejich funkcím a vlastnostem jsou pro společnost tak důležité a přitom nepostradatelné. Kdyby tímto peníze nedisponovaly, jistě by dříve či později zanikly.

1.1.3 Iluze lidí o penězích

Funkce a vlastnosti peněz, jak již bylo zmíněno v předcházejícím oddílu, jsou pro společnost důležité. A přitom jsou pouhou jejich iluzí, o které vypovídá následující text.

Když směna probíhala pomocí mincí z plnohodnotných drahých kovů (uvedeno v podkapitole 2.3), nebylo příliš pochyb, že takovou hodnotu skutečně mají, ale jak je to s důvěrou dnes, když hodnota hotovostních peněz je skoro nulová a nulová u bezhotovostních? V čem spočívá lidská důvěra v peníze? M. Friedman (1997, s. 19) uvádí zajímavý příklad. „*Představte si dva kousky papíru tvaru obdélníku přibližně stejné velikosti. Ten první je na zadní straně převážně zelené barvy a na straně přední nese obrázek Abrahama Lincolna. V každém rohu je také číslice 5 a najdeme i nějaký text. Takovýto kousek papíru je možné směnit za určité množství jídla, oblečení nebo ostatního zboží. Lidé ochotně dělají takové obchody. Druhý kousek papíru, třeba vystřižený z barevného časopisu, také může mít na sobě obrázek, nějaká čísla a trochu textu na přední straně. Klidně může být i zelený na zadní straně. Přesto je dobrý tak na zapálení ohně*“.

Lubomír Grůň (2009, s. 8) uvádí krátkou a výstižnou odpověď „*Peníze jsou společenskou záležitostí*“. Přijímají a důvěřují v ně ostatní a jednotlivci činí totéž (Friedman, 1997). Kdyby se ale člověk ocitl na nějakém místě bez lidí, rázem by jejich nominální hodnota neexistovala a pro danou osobu by byla využitelná pouze jejich vnitřní hodnota, např. jako papír nebo kov (Grůň, 2009). Peníze ve světě tedy hrají úlohu pouhé iluze, jisté je, že tato iluze není křehkou záležitostí, ale není ani nezničitelnou (Friedman, 1997).

Peníze jsou s lidstvem dlouhou dobu, s ním se i vyvíjejí. A i když někdy přece jen došlo k jejich zaniknutí, vždy se opět v jiné podobě zase objevily (Friedman, 1997). Jsou pro společnost tak důležité a výhodné, že jejich existenci po staletí udržuje, popřípadě obnovuje.

1.2 Mladý člověk

Mladým člověkem se v této práci charakterizuje osoba zrající k dospělosti. Toto období představující velké množství změn, zatěžkávacích zkoušek jednotlivců, dobu, kterou si každý jedinec musí prožít. Jsou různé možnosti, jak tento vývoj rozčleňovat na části. Nejčastěji zmiňovanými obdobími bývají puberta a adolescence, která završuje proces dospívání (Binarová, 2008).

Mezi vlivy, působící na utváření dospělé osobnosti patří čtyři náležitosti, jimiž jsou dědičnost, výchova, prostředí a jako poslední růst (<http://spolecenske-vedy.blogspot.com/2011/01/6-psychologie-osobnosti.html>, 2012).

1.2.1 Období puberty

Puberta je (Linhart, 2004) „*stadium dospívání, dosahování pohlavní a psychické zralosti*“, také nazývána jako pubescence a starší školní období (http://cs.wikipedia.org/wiki/Ontogeneze_člověka, 2012). Již od prepuberty, která je předchozím obdobím samotné puberty, dochází k tlakům vyvolaných okolím na jedince, který se vyvíjí právě z dítěte v dospělého člověka. Jak uvádí Binarová (2008, s. 101) „... *musí se podřídít normám chování, které se u dospělého vyžadují, měl by se stát nezávislým na rodičích, vytvářet heterosexuální vztahy, přizpůsobovat se vrstevníkům, volit budoucí povolání, vytvořit si vlastní filosofii života*“. Spousta změn požadovaných po jedinci. Puberta probíhá individuálně a liší se nejen mezi chlapci a děvčaty, ale také mezi jednotlivci obou skupin. Časové ohraničení této doby bývá uváděno přibližně mezi 12. a 15. rokem života. Odlišnost této fáze nespočívá jen v nástupu, ale i v časově se lišícím průběhu mezi jednotlivci. Toto náročné období změn neprožívá jedinec sám, ale spolu s ním i okolí a hlavně jeho rodiče. Právě k dospělým je tato osoba uzavřenější a její chování lze charakterizovat jako impulsivní, dopředu nepředvídatelné a vztahovačné, s výkyvy nálad a emoční nestabilitou. Takto bývá často charakterizováno období puberty, ale dochází i k výjimkám, kteří tuto dobu neprožívají tak „bouřlivě“ (<http://www.odmaturuj.cz/psychologie/faze-vyvoje-cloveka/>, 2012; Binarová, 2008).

V tomto období dochází k vytvoření vlastní identity jedince, na vše mívá své názory, které dokáže při rozhovorech velmi dlouho prosazovat a žádné jiné nepřijmout, protože jen ty jeho se mu jeví jako jediné správné. Myšlení jedinců se v této fázi zdokonaluje až na úroveň jakou mají dospělí. Veškeré skutečnosti musejí mít racionálně podložené a to i přesto, že jejich jednání je často ovlivňováno citovými pohnutkami, tak jednání podložené citově u druhých

lidí neuznávají. Obvykle přijímá identitu ze skupiny vrstevníků, kteří jsou pro něj v této době velmi důležití (<http://www.odmaturuj.cz/psychologie/faze-vyvoje-cloveka/>, 2012; Binarová, 2008).

Po změnách charakteristických tomuto období dozrává jedinec do další fáze, již je adolescence.

1.2.2 Období adolescence

Adolescence je obdobím dospívání, která podle Binarové nastupuje kolem 16. roku života dívek a u chlapců zhruba o rok později. Začátek bývá lokalizován pohlavní zralostí. Vymezení, kdy toto období bývá ukončeno je velmi individuální a ovlivněno hlavně společenskými a kulturními zvyklostmi, kde se jedinec pohybuje. Často je uváděn 20., ale i 22. rok života (Binarová, 2008; <http://www.odmaturuj.cz/psychologie/faze-vyvoje-cloveka/>, 2012).

Úkolem adolescenta je dotvoření vlastní identity. Toto jej vede hlavně k ujasnění si svých hodnot, cílů a postojů, důležitých náležitostí pro budoucí osamostatnění se a přijetí odpovědnosti. (Binarová, 2008, s. 111) „*Adolescent se tak postupně stává osobností, získává charakteristické vzorce myšlení, emocí a chování, které ovlivňují interakce s prostředím*“. Tak od předešlého období dochází ke zlepšení ve vztahu s rodiči, kterého je dosaženo vyšší jistotou jedince v sebe sama. V tomto období také silně pociťuje potřebu pohybovat se ve společnosti, být součástí sociálních skupin. Již od dětství probíhá proces osamostatňování se a koncem adolescence se tohoto cíle dosahuje (Binarová, 2008; <http://www.odmaturuj.cz/psychologie/faze-vyvoje-cloveka/>, 2012).

2 Historický vývoj peněz ve světě

Peníze ve společnosti nejsou odjakživa, ale vyvíjeli se spolu s vývojem lidstva po dlouhá staletí.

Peníze samotné a vše, co vedlo k jejich vzniku, se nevyvíjely ve světě všude stejnou rychlostí. Proto je těžké připisovat nějakému období letopočet, ale většinou sled vývoje měl stejný, nebo alespoň podobný charakter. Nejdříve docházelo ke směnám výměnou věcí za jiné, z tohoto způsobu směňování se vytrýbily první předchůdci peněz, tzv. všeobecné ekvivalenty. Dále se objevily mince, které byly z drahých kovů, na tyto mince navázaly papírové peníze v různých podobách, až po současné hotovostní a bezhotovostní peníze.

Vytvořením stručného popisu vývoje peněz, i toho co vedlo k jejich vzniku, lze lépe pochopit jejich důležitost pro společnost i co všechno předcházelo k jejich nynější podobě a proč již v dřívějších dobách nezanikly.

2.1 Naturální podoba směny – kus za kus

V době, než došlo ke vzniku peněz, již existovaly jisté formy obchodování. Tyto způsoby směňování nebyly jednoduchou záležitostí, ale vyžadovaly umění, které dokázalo nedostatky tohoto způsobu obchodu překonávat.

První směny probíhali výměnou zboží za zboží. Zde bylo výhodou, že nedocházelo k přebytku. Vše, co v rodových společenstvích nevyužili (čeho měli přebytek), se snažili plně využít při získávání zboží, které potřebovali – tedy výměnou za jiné užitečné zboží (Grůň, 2009).

Avšak tyto směny měli velké množství nevýhod, mezi které například patřila nedělitelnost zboží (Revenda, 2010), náročné vyhledávání obchodních spojení, tak aby byli obě strany ochotné k obchodu přistoupit, atd. (Grůň, 2009; Revenda, 2010).

Mnohdy museli několikrát vyměňovat svoje předměty určené ke směně, než získali takový druh zboží, za které mohli získat věci, které potřebovali. A tímto způsobem se vygenerovaly různé typy zboží, jež ve většině případů lidé rádi směňovali. Tedy zboží, které se stalo prvním předchůdcem peněz (Grůň, 2009).

2.2 Všeobecné ekvivalenty jako předchůdci peněz

Od dalo by se říci ekologického způsobu nakládání s vlastním majetkem, kdy byl využíván na 100 %, se vývoj posunuje k další formě obchodování a to pomocí vytříbených předmětů.

Lubomír Grůň charakterizuje tyto ekvivalenty jako užitkové předměty, výrobky které buď lidé používali jako výměnnou hodnotu a nebo je spotřebovali. Z těchto předmětů také vytvářeli rezervy na možné špatné období (2009).

Mezi takovéto ekvivalenty patřily: plátno, kůže, kožešiny, dobytek, sušené maso, obilí, nástroje (např. nože, motyky, sekery), sůl, mýdlo, tabák, třtinový cukr, rum, koření, černí otroci, apod. (Grůň, 2009; Revenda, 2010).

Ekvivalenty neobsahovaly pouze užitkové předměty, ale zahrnovaly i takové prostředky, které byly lidmi považované za cenné. Například mušle, barevné a opracované kameny, žraločí zuby, perly, slonová kost, skleněné ozdoby, korálky, hedvábí, apod. (Grůň, 2009; Cribb, 1993).

Mezi obě tyto kategorie lze zařadit kov, který se používal v různých formách po dlouhá staletí a jeho využívání bylo velmi praktické (Grůň, 2009).

Tím jak se ekvivalenty vytříbily z předchozího způsobu směňování (kus za kus), došlo k rozdílu mezi oblastmi, protože v každé z nich považovali za cenné a potřebné něco jiného. Například v Evropě všeobecnými ekvivalenty nejčastěji byli dobytek, obilí, sůl, kovy, plátno, máslo, kůže, otroci (Grůň, 2009).

Všeobecné ekvivalenty sice vylepšily předchozí způsob obchodování, ale i tak nebyla tato forma směny dostatečně vyhovující, proto dochází ke vzniku prvních peněz a to mincí z drahých kovů.

2.3 Mince z drahých kovů

Kov byl ekvivalentem, který se hojně používal v různých podobách. Vytvořením poměrně stejných podob formou mincí se směnný obchod ještě více zdokonalil a usnadnil.

Mince se razily ze zlata, stříbra, mědi, jejich směsí, z nich nejvýznamnější postavení zaujalo zlato. Tyto zlaté mince se vyvíjeli následujícím způsobem (Revenda, 2010).

2.3.1 Od neplnohodnotných mincí k plnohodnotným

Prvotní mince se objevovaly ve formě slitin kovů, až později se jejich forma standardizovala k mincím ze zlata.

Za první mince jsou všeobecně považovány dumpy, pravděpodobně ze 7. století - mince z Lýdské říše, což je v současnosti část Turecka. Mince byly ze směsi zlata a stříbra, nebyly souměrného kulatého tvaru, neboť tehdy razili úderem razidla do skoro ztuhlé směsi, jímž vytvořili rozpláclou kuličku s plastickým obrazem (Grůň, 2009; Revenda, 2010). Raženými obrazy prvotních mincí byly nejčastěji zvířata, měli však pro historii jednu nevýhodu a to tu, že nebyly popisovány, jen stěží tedy může být určeno z jaké doby tyto mince přesně pocházejí (Grůň, 2009).

Později došlo ke sjednocení podoby mince. Již se nejednalo o směs kovů zvanou „elektrum“ (směs zlata a stříbra, z větší části zlato, v přibližném poměru kolem 3:2), ale o plnohodnotné mince, kde se kupní síla víceméně rovnala vnitřní hodnotě mince – tedy obsahu drahého kovu (Revenda, 2010).

Na území dnešní české republiky se upřednostňovalo používání stříbrných mincí, zlaté do těchto míst donesli Keltové. Lubomír Grůň (2009, s. 223) poukazuje ve své publikaci na zajímavou skutečnost. A to že první zemí ve střední Evropě byly právě Čechy, které razili zlaté mince. *„Stalo se tak roku 1325, kdy český král Jan Lucemburský začal za pomoci italských finančníků razit podle vzoru Florencie zlaté florény jako nejvyšší mincovní jednotku“* (Grůň, 2009).

I když zlato bylo dobrým uchovatelem hodnoty, chudší lidé je nepoužívali – stále směňovali naturálně či pomocí ekvivalentů, jelikož hodnota zlatých mincí byla pro jejich směnu příliš vysoká. Zlatých mincí využívali hlavně bohatí, kteří byli ve společnosti výše postavení a také větší obchodníci (Revenda, 2010). Vnější vzhledové vlastnosti zlata, jako je například jeho lesk a sama o sobě i nádhera tohoto kovu, vytvářela z vlastníka těchto předmětů bohatého člověka (Grůň, 2009).

Veškeré zlato ať získané, objevené, či vytěžené patřilo ze zákona panovníkovi dané oblasti, ten zaštiťoval ražbu zlatých mincí. Zajímavý v této době byl zákaz obchodování s cizí měnou a tak získané mince z jiných oblastí byly roztavovány a přeráženy na měnu domácí (Revenda, 2010). Tato možnost znovu a znovu podobu zlata přetvářet, je velikou výhodou a není jedinou. K dalším patří snadná mobilita, dobrá skladovatelnost, vysoká hodnota nacházející se v malém kousku a oproti jiným kovům jeho vzácnost. Samozřejmě že zlato nemá jen samé

výhody, mezi jeho nejvýznamnější nevýhody patří těžká odhadnutelnost a to jak kvality kovu, tak i jeho množství ve slitinách. Jistě si každý vzpomene na pohádkové ověřování pravosti, jak to činili hostinští stisknutím zlaté mince v zubech. Kvalitní zhodnocení v minulosti vyžadovalo znalosti odborníků, které tehdy ovládali především kněží. Zlata také není nevyčerpatelné množství. Vyžaduje spoustu práce, schopnosti pro jeho získání a zpracování (Grůň, 2009).

2.3.2 Zpět k neplnohodnotným mincím

Následovalo další období, kde na sebe silně poukázala jedna z nevýhod zlatého kovu a to jeho nedostatek, který vedl k různým činům.

Panovníci řešili obměnu zlatých mincí způsoby, ve kterých se uchýlovali k neplnohodnotným mincím. Například tento drahý kov určený k ražbě byl nadstavován jinými kovy a nebo upravovali nominální hodnoty mincí a to zmenšováním, či zákonným opatřením ve kterém ustanovili dosavadním mincím vyšší nominální hodnotu, než ve skutečnosti měly (Revenda, 2010).

Oběh těchto neplnohodnotných mincí spolu s plnohodnotnými mincemi vedly k problémům při směně a to hlavně v upřednostňování plnohodnotných mincí, které měli stejnou cenu jako neplnohodnotné a ve skutečnosti vyšší. Tato skutečnost byla podchycena zákonným nařízením, kdy při směně nesměly být neplnohodnotné mince odmítány (Revenda, 2010).

Zbyněk Revenda (2010, s. 101) ve svém díle uvádí, že „*Zlato v podobě mincí bylo s lidstvem asi 2600 let...*“. Za tuto dlouhou dobu sloužilo jako prostředník směny, ale ve spoustě příkladů se stalo příčinou, pro které byli lidé ochotní vraždit, válčit, krást (Grůň, 2009).

Zde působení zlatého kovu ve směně nekončí, i když vznikaly jiné formy peněz. Ukončení podílu zlata na směně bylo zrušením omezené směnitelnosti amerického dolaru za zlato a to v srpnu 1971 (Revenda, 2010).

Nedostatek drahých kovů a jejich nevýhody vyplývající z realizací směnečných obchodů vedly ke vzniku papírových forem peněz, jako první to byly státovky.

2.4 Státovky

Vznikly počátkem 11. století, navázáním na inspiraci systému stvrzenek z Číny. Kde v předcházejícím 10. století začali obchodníci vydávat ručně psané stvrzenky, za přijaté těžké železné mince, které si lidé u nich začali ukládat. Využívali tak velkou výhodu papíru v snadné přenositelnosti (Cribb, 1993; Revenda, 2010). Pro stát se stala také výhodou jejich výroba, ve srovnání s nákladnou ražbou mincí z drahých kovů. Stát začal emitovat papírové peníze tedy státovky. Již nebyla omezenost pro rozvoj ekonomický a společenský z důvodu nedostatečného množství drahých kovů, státu také bylo umožněno hrazení jeho výdajů nad rámec zásob v drahých kovech (Revenda, 2010).

Lidé však neměli velkou důvěru v papírové státovky, jako představitele hodnoty a tak se přijímání státovek stranili. Stát tento problém vyřešil zákonným nařízením (stejně, jako tomu bylo dříve v případě neplnohodnotných mincí) a dále povinností platit část daní touto formou, tedy státovkami (Revenda, 2010).

Stát, respektive panovník, začal následně nadměrně využívat emise státovek v případě překonávání pokladního schodku. Tedy – vydával státovky i v těch případech, kdy se mu nedostávalo mincí z drahých kovů. Tato výhoda papírových peněz se stala pro ně samotné nevýhodou. Nastala situace, kterou bychom mohli nazvat „přemnožení státovek“. Již nebylo potřebné množství mincí z drahých kovů k proplacení státovek, státovky začaly klesat na hodnotě a následovalo postupné omezování v směnitelnosti, až po úplné zrušení. V některých státech se emise státovek dostala až do takové formy, která měla za následek státní bankrot (Revenda, 2010).

Z. Revenda (2010, s. 70) odůvodňuje zánik používaných státovek takto: *„Vysoké nebezpečí nadměrných emisí státovek a faktická nemožnost zabránit následnému prudkému poklesu jejich kupní síly (růstu cenové hladiny) vedly parlamenty v drtivé většině zemí k zákazu krytí schodků státních rozpočtů emisí státovek. Státovky jako peníze tak zanikly ...“*

2.5 Vznik bankovek obchodních bank

Další neřešitelný problém vedl k zániku používaného směnečnického prostředku. Lidé však nezapomínají jaké výhody pro ně představují papírové formy platidla a tak vznikají směnky, které vedou ke vzniku papírových bankovek.

Druhou formou papírových peněz se staly bankovky obchodních bank, nazývané také jako „klasické“ bankovky. K jejich vzniku vedly obchodní směnky, které na sebe vystavovali nebo nechávali vystavit kupující a to v případech, kdy neměli potřebné peníze k uskutečnění směny. V tomto období dochází k velkému rozmachu ekonomického růstu a poptávek po penězích. Kupující se zavazoval ke splacení na sebe vystavené obchodní směnky, která byla kryta koupeným zbožím. Avšak směnky představovaly také nevýhody, kvůli nimž nemohly být používány jako peníze. Nedisponovaly důvěrou, jelikož příjemci většinou neznali osobu, která se zavazovala za zaplacení směnky, také měly danou hodnotu, která nešla měnit na menší a byly časově omezené. Brzy vzniklo nařízení, které podporovalo vymahatelnost závazků ze směnek. Toto vedlo k ziskovým příležitostem a tím k odkupování obchodních směnek obchodními bankami (Revenda, 2010).

Obchodní banky odstranily nevýhody směnek. Začaly odkupovat směnky vlastními „klasickými“ bankovkami, které lze chápat také jako směnky, ale dlužníkem zde byly obchodní banky. Tyto bankovky měly možnost rozměňování na nižší hodnoty, staly se tím lépe využitelné pro drobné obchodování lidí. Vlastníci směnek nemuseli čekat na jejich proplacení dlužníkem, ale mohli je kdykoliv odprodat obchodním bankám za sníženou nominální hodnotu směnky, což představovalo pro banky zisk (Revenda, 2010).

Bankovky se začaly čím dál tím více využívat při směnách a tak zájem o jejich vlastnění stoupal. Lidé začali tyto peníze získávat výměnou u obchodních bank za zlaté šperky, cihle, mince, atd. (Revenda, 2010).

Obchodní banky se zavázaly věřitelům k výměně jimi vydanými bankovkami za zlato. Tato informace lidem stačila a tak se nesnažili bankovky opět směňovat za zlato, ale věřili, že tohoto mohou kdykoliv využít. Této skutečnosti si byly banky vědomi a tak jim stačila pouhá nízká zásoba zlaté rezervy (Revenda, 2010).

Do oběhu se mohlo dostat jen omezené množství bankovek kvůli jejich zlatému krytí. Odkupování zlata bankami pomalu ochabovalo a to z důvodu nedostatečného množství tohoto kovu. Postupné poskytování úvěrů bankovkami bank nad rámec zlatého krytí vedlo k jeho snižování, takže už bankovky nebyly plně kryté (směnitelné) za zlato (Revenda, 2010).

Zde dochází opět k nevyřešenému problému s nedostatečným množstvím drahého kovu.

Jak již bylo řečeno, věřitelé nepožadovali od bank směňování bankovek za zlato a to v době ekonomického vzestupu, avšak opak nastal v době krizí. Obchodní banky zprvu

vyměňovaly své bankovky za zlato, ale zlata neměly v dostatečném množství a tudíž začaly krachovat (Revenda, 2010).

2.6 Emise centrálních bank

Ani státopvky, ani bankovky obchodních bank se na trhu neudržely. A tak vzniká další forma peněz, vydávaná centrálními bankami, které emitují dodnes.

Nejen krachy obchodních bank vedly ke vzniku jediné banky na území emitující peníze. Mezi další důvody patřily: velké množství různých druhů bankovek a s tím spojená možnost falsifikace, územní omezení platnosti (nemožnost použití bankovek v mezinárodním obchodu), měnící se kurzy mezi bankovkami různých bank vzhledem k jejich krytí zlatem, či například nepřehlednost systému (Revenda, 2010).

Dochází k omezování povinnosti krytí bankovek zlatem. Bankovky centrálních bank začaly na trhu převládat a následně se začaly používat pouze tyto bankovky ke směně. Centrální banky zajišťují emise i dnes (Revenda, 2010).

V současnosti se užívají dvě základní formy peněz, existují již přes sto let, jsou jimi peníze hotovostní a bezhotovostní. Mezi hotovostní peníze patří bankovky a mince z běžných kovů (Revenda, 2010).

2.6.1 Bankovky

Ve formě papírových peněz a někde i plastové, například (Revenda, 2010, s. 83) „v Austrálii již od roku 1988“. Papírové peníze nemají skoro žádnou vnitřní hodnotu, tato hodnota se blíží nule a i jejich náklady na výrobu a emisi jsou nízké, kupříkladu Z. Revenda (2010, s. 114) ve své publikaci uvádí, že „náklady spojené s bankovkou 5000 Kč se v roce 2008 pohybovaly pod 3 Kč“. Vznikly samozřejmě i papírové peníze, které měly takovou důvěryhodnost, že se začaly používat k mezinárodním obchodům, i když právě tuto měnu daný stát neemitoval. Nejdříve to byly anglické libry, které tuto činnost zastupovaly od druhé poloviny 18. století, až po 1. světovou válku, kdy je vystřídaly americké dolary. Emisi bankovek plně zajišťuje centrální banka (až na výjimky některých zemí) a tak je tomu i u mincí (Revenda, 2010).

2.6.2 Mince z běžných kovů

Množství těchto mincí na trhu ovlivňuje poptávka obchodních bank spolu s nebankovními subjekty. U plnohodnotných mincí z drahých kovů platilo, že jejich vnitřní hodnota víceméně odpovídala i nominální hodnotě. Avšak u mincí z běžných kovů tomu tak není, jejich vnitřní hodnota bývá nižší než nominální. Stalo se však u některých mincí, že jejich vnitřní hodnota převyšovala hodnotu nominální. U nás se tomu tak stalo s 5 a 10 haléřemi, které již neplatí. Aby nedocházelo k tavení těchto mincí a tím využívání vyšší hodnoty kovu nežli samotné mince, byly tyto mince chráněny zákonem. Význam mincí pro kvantitativní směnu je v dnešní době nevýznamný, nejvyšší význam není připisován bankovkám, ale bezhotovostním penězům (Revenda, 2010).

2.6.3 Bezhotovostní peníze

Z. Revenda uvádí ukládání hotovostních peněz u obchodních bank na jejich vkladové účty jako vznik peněz bezhotovostních, který je datován na 2. polovinu 19. století. Tyto bezhotovostní peníze „nejsou nikde“, nacházejí se pouze v počítačové databázi na účtech u bank. Lidé si nemohou na ně sáhnout a přitom jsou pro ně tak důležité, dalo by se říci – v dnešní době nepostradatelné. Jejich vnitřní hodnota se rovná nule. Emise tohoto druhu financí nespočívá pouze na centrální bance, ale hlavně na obchodních bankách. Snadná emise bezhotovostních peněz je regulována. U centrálních bank je to měnovou politikou a u obchodních bank tomu je sama centrální banka a pravidla obezřetného podnikání obchodních bank (zde například patří: kapitálová přiměřenost, pravidla úvěrové angažovanosti, pravidla likvidity (pouze někde)). Část těchto peněz v elektronické databázi se před použitím promění v hotovostní peníze, ale ve většině případů se tyto peníze proplatí jiné databázi (2010).

Hotovostní peníze, ač je na každém území emituje jediná a to centrální banka, nezůstávají ve stejné podobě. Mění se jak jejich vizuální podoba, tak i názvy, celá měna, dochází k přijímání jediné společné měny, atd. Neustále probíhá jejich vývoj, avšak něco přetrvává, u nás jsou to například názvy platidel používané jako jména osob: Šilink, Groš, Čtvrtník, Troníček, Habránek, Šesták, atd. A také se přechovávají různá rčení a poučení z konkrétních mincí, dokazující určitou moudrost prožitou generacemi, které stejně jako u zmíněných jmen již dlouhou dobu neplatí. „Nestojí to ani za zlámanou grešli“, „nemá ani vindru“, „pro krejcar si dá vrtat koleno“, atd. (Hlinka, Radoměský, 1987; Grůň, 2009).

Prostředek směny se spolu s vývojem lidstva měnil. Neustále se objevovaly nějaké nedostatky, díky kterým zanikaly, ale vždy se objevil další možný způsob jak směny dosáhnout, aniž by se společnost musela ve vývoji vrátit na začátek. Z historického vývoje lze tedy usoudit, že nějaká forma peněz zde vždy bude.

Je jisté, že i současný stav v měnové politice se bude dále měnit, jak – to nikdo přesně neví, ani jak budou vypadat peníze budoucnosti, ale snad i současná měna něco zachová pro další generace.

3 Vliv peněz na mladého člověka a jeho postoj, který k nim zaujímá

Lidé a peníze. Lidé obývající tento svět, vystupující v roli vládců, či správců. A peníze, na kterých je svým způsobem postaveno fungování dnešního světa. Vztah těchto dvou realit je nevyhnutelný, a tak dochází k působení peněz na mladého člověka, který k nim zaujímá své postoje. Vlivem peněz na mladého člověka se také zabývá praktická část bakalářské práce.

3.1 Vliv peněz na mladého člověka

Lze říci, že peníze mají vliv na každého člověka ve společnosti. Výjimkou by mohl být pouze trosečník žijící na pustém ostrově, či hrstka lidí stranicích se dnešnímu konzumnímu způsobu života. Vliv peněz nevzniká vazbou na jejich vlastnění, ale ovlivňování člověka by teoreticky mohlo být již od prenatálního období. V této a po ní následující době si dítě existenci peněz vůbec neuvědomuje a přitom jej ovlivňují. V souvislosti s penězi se mu dostává různého stupně doktorské péče, dále peníze mají vliv na prostředí ve kterém vyrůstá, na přijímané potraviny a na spoustu dalších náležitostí. A tak tímto způsobem je dítě pasivně ovlivňováno penězi nacházejícími se ve společnosti v níž žije.

Z pasivního vlivu peněz se přechází k aktivnímu, kdy si člověk začíná uvědomovat ovlivňování svých přání a rozhodnutí penězi. Hranici, kdy dochází k překlenutí těchto dvou období nelze přesně stanovit, jelikož každý člověk je individuální osobností. S jistotou lze pouze říci, že peníze ovlivňují člověka od začátku života, až po jeho smrt.

Středoškolská mládež si již uvědomuje vliv peněz na své jednání. Někteří z nich více, někteří méně. Je to způsobeno tím, jaké zkušenosti mají s vlastněním a využíváním peněžních prostředků, v jakých finančních podmínkách vyrůstali a žijí. Ale hlavní působení na to, do jaké míry je peníze ovlivňují a budou ovlivňovat závisí na výchově a příkladu jednání lidí v jejich okolí. Je všeobecně známo, že se lidé učí nápodobováním svého vzoru a to hlavně v období dětství. Z této skutečnosti lze usoudit, že právě na tomto závisí chování mladého člověka v budoucnosti. Ve smyslu nahlížení na peníze a zacházení s nimi, což vnímá a přejímá již od svého dětství (Laniado, 2002).

Na druhou stranu nelze říci, že vzor který vidí ve svém okolí člověk musí přijmout stejně, i když se tak může sám domnívat (Katrňák, Lechnerová, Pakosta, Fučík, 2010), ale mohou být pro něj skryty určité náležitosti, proč tak jeho vzor jedná a tím dochází k neúplnému

pochopení. Tímto se společnost mění a vytváří nové způsoby, návyky a tak to, co platilo pro vztah člověka a peněz dříve, dnes již platit nemusí.

Jestliže se někdo domnívá, že způsob jakým mladí lidé zacházejí s penězi je špatný, tak jeho příčinou byla výchova, spolu se vzorem osob z okolí, byť třeba špatně pochopený. Proto změny v této oblasti jsou možné, a to tak, že si lidé začnou uvědomovat jakým vzorem jsou pro ně a uchýlí se k vysvětlování a předávání bohatých zkušeností, kterým se jim za život dostalo. Pak už je jen na člověku, jak dané skutečnosti přijme a co si z toho přivlastní.

Způsoby, kterými peníze působí na mladého člověka jsou individuální. Vesměs mohou být dobré a špatné, ovšem vždy jsou takové, jaké on sám jim dovolí. Jestliže o postavení peněz ve svém životě doposud neuvažoval, tak se sám působení peněz otevřel a to nevědomky. Skutečně vnímat možnosti které peníze umožňují nemusí každý, ale jestliže si začne člověk uvědomovat přítomnost peněz v jeho životě, měl by současně uvažovat o ostatních více či méně pro něj důležitých hodnotách. Většina lidí na přední místa svého žebříčku hodnot dává rodinu, zdraví, práci, přátele, lásku, život jako takový, apod. (Laniado, 2002). Ale pokud nad nimi člověk neuvažuje, mohou se stát pouhou frází v mezilidských rozhovorech a nevědomky může být realita jiná. Jestliže tedy člověk zváží své životní hodnoty a určí si, co je pro něj důležitější a za tímto rozhodnutím si bude stát, tak i peníze jej budou ovlivňovat způsobem, který on sám dovolí. V praktické části bude ověřeno, zda jsou pro mladého člověka peníze nejdůležitější hodnotou jeho života.

Vliv peněz na člověka úplně vyloučit nelze, protože v dnešní době stále více zastávají důležitou součást každodenního života (Cribb, 1993), i našeho světa ve kterém žijeme. Jsou takovou jeho „hybnou pákou“. Představují v sobě možnosti, moc, ale i zodpovědnost v jejich správné použití a tím i využití. Díky penězům lze vykonat spoustu dobrého, ale také špatného. Neuvědomování si těchto možností vyplývajících z vlastnění peněžních prostředků, kterých lze dosáhnout, je osobní chybou. Každému je jistě známá myšlenka: „kdyby peníze neexistovaly, neexistovalo by ani zlo“ (v praktické části této bakalářské práce bude ověřeno, zda se dnešní student domnívá, že by bylo lepší pro život, kdyby peníze neexistovaly). Jenže peníze byly, jsou a jistě i budou. Vždy, kdy došlo k zrušení nějaké měny, ať důvody, které k tomu vedly, byly jakékoliv, byla tato zrušená měna nahrazena mněnou novou. Protože se pro naši společnost staly tak důležitou součástí života, že jejich existenci neustále udržujeme (Friedman, 1997). Jsou pro lidi důležité, ale jsou i motivem ke zlému, tyto dvě náležitosti zpochybňovat nelze (Cribb, 1993), ale obviňovat peníze z trestné, či jakékoliv špatné věci, či činnosti? Vždy se přeci za penězi skrývají myšlenky a činy lidí.

3.2 Postoj mladých k penězům

Dnešní společnost mladému člověku nedává na výběr, jestli chce či nechce, aby peníze byly součástí jeho života. Peníze se staly důležitou součástí dění ve společnosti a mladí musí toto přijmout.

Tak jak se mění doba, mění se i způsob života. Obživa v dnešní společnosti je jiná než tomu bylo dříve, kdy byla charakteristická chováním dobytka a pěstováním plodin. Nyní se větší přednost dává pohodlnějšímu životu kde k získávání obživy dochází především prostřednictvím obchodu, výroby a služeb (Sokol, 2007). Jan Sokol (2007, s. 132) uvádí: *„Devadesát pět a více procent obyvatel se živí něčím jiným, ...“* něčím jiným než zemědělským způsobem obživy. (Sokol, 2007, s. 132 – 133) *„Kdyby jich nebylo, byl by život nejenom mnohem primitivnější a chudší, ale hlavně by se většina z nás vůbec neuživila“*.

Společnost vnímá různé postoje mladých lidí k penězům. Rozličnost těchto postojů je velká, neboť se zde nacházejí osoby, které běžně používají kapesné, účet, či například kreditní kartu a další, kteří nemají s těmito prostředky skoro žádné zkušenosti. Již od dětství si začínají uvědomovat přítomnost peněz kolem sebe a ve světě tím, jak pozorují osoby ve svém okolí. Z jejich postojů k penězům si utvářejí představy, které si víceméně přivlastňují a v budoucnu podle nich jednájí (Laniado, 2002). Žít bez peněz nejde, tuto skutečnost si uvědomují hlavně ti mladí, kteří se chtějí stát nezávislími. Společnost se setkává s mladými, kteří neustále vytváří aktivity pro získání peněžních prostředků. Často jimi bývají brigády a výpomocné služby, které poskytují lidem ve svém okolí. Nejčastějšími důvody, které vedou k vytváření činností ohodnocených penězi jsou pokrývání osobních výdajů, šetření si na dražší předmět, podílení se na financování studia, nebo vytváření finanční rezervy do budoucnosti. Jakým způsobem peníze mladí lidé nejčastěji získávají a jak s nimi nakládají, bude ověřeno v praktické části.

Postoj jaký zauímají k penězům mladí vychází z příkladů, které zažili v rodinách, v nichž žijí, či žili. Tyto rodiny mohou mít financí dostatek, nadbytek, ale i nedostatek. Všechny tyto skutečnosti ovlivňují jejich postoj k penězům. Většina z nich má obvykle vyšší představy pro způsob svého budoucího života, než se jim dostávalo doposud. Tyto sny nejsou ničím snadným, ale ani ne nemožným, stačí chtít a svá jednání důkladně promýšlet. Začínat „od nuly“ je velmi těžké a obvykle se na začátcích musí spíše uskomnit, než si životní úroveň zvyšovat.

Mladí si uvědomují, že způsob kterým lidé žijí, bývá často přímou úměrou k množství finančních prostředků kterými disponují a jak s nimi dokáží hospodařit. Což má vliv na jejich motivaci pro získávání většího množství peněz s příslibem vyšší životní úrovně. Často je zmiňováno, jak takto inspirovaní absolventi škol odchází do zahraničí za prací, kde se jim dostává vyššího finančního ohodnocení. Mladé ženy odkládají své mateřství, až po vybudování profesní kariéry, nebo jsou přesvědčeny, že dítě si zatím z finančního hlediska nemohou dovolit. Možnost peněžního příjmu je lákavá i pro studenty, kteří pro nabízené zaměstnání odchází předčasně ze škol.

Mladí a jejich sny o vyšší životní úrovni oproti stávající. Společnost, která se neustále žene za dalšími a dalšími peněžními prostředky. Obě skutečnosti vypovídá o tom, jakoby nikdy lidé nemohli dojít do fáze, kdy budou vlastnit dostatek peněz. Mahátma Gándhí ve svém citátu uvádí (Mühs, 2006, s. 47): *„Dnes je boháč právě tak nespokojen jako chudák; chudák by se chtěl stát milionářem a boháč miliardářem“*. A od Jana Sokola (2007, s. 87) se dozvídáme možnou odpověď, že člověk může peníze *„...hromadit bez omezení a nikdy nemá pocit, že už má dost. Tak člověk může odmítnout nabízenou kávu, protože už jednu vypil – ale stokorunu? Pro peníze jako kdyby neplatil ekonomický „zákon klesajícího užitku“ a naopak se může zdát, že „čím víc, tím líp“* “. N. Laniado ve svém díle nabádá, aby mladí, a ne jen oni, uvažovali nad postavením peněz v jejich životě, nad tím, jak s nimi nakládají, jak je rozdělují, jakým způsobem spoří a utrácí. Neméně důležitý je i způsob jejich získávání, tedy vydělávání, ale hlavně jak je utrácí (2002). Jinak je s docela velkou pravděpodobností možné, že si nikdy neuvědomí jak dobře se mají a stále se budou bezmyšlenkovitě hnát za dalšími věcmi, pro které se v tu chvíli nadchnou a vlastně nikdy ani nebudou mít možnost říci: *„máme dost, to se máme dobře, to stačí, apod.“*

Možnosti, kterými peníze disponují jsou velkým lákadlem a tak jsou lidé ochotní ledasco obětovat. Ať už se jedná o blízkost s rodinou, získání některého stupně vzdělání, zdraví, práce v oborech, které je nenaplnují, atd. Vše pro lepší život, vše pro peníze, které to umožňují. Lev Nikolajevič Tolstoj (Mühs, 2006, s. 67) je autorem citátu *„Peníze jsou novou formou otroctví“*. Stát se v dnešním světě takovýmto otrokem není nic tak těžkého, ale stát se dobrým „pánem peněz“ v sobě skrývá určité umění a také vyzrálost. Existují sice výjimky, ale většinou peníze pro mladé lidi nepředstavují cíl. Pouze chápou jak jsou společností používány a tak pro ně samotné nezbytnými. Stále si ale každý z nich udržuje hodnoty, které jsou pro něj důležitější než samotné peníze, spolu se sebou stanovenými hranicemi,

které kvůli penězům nepřekračuje. Zda si skutečně mladý člověk udržuje jiné hodnoty výše postavené nad peníze, bude ověřeno v praktické části.

4 Hospodaření mladých lidí s penězi

Spousty různých možností, jak mladí lidé získávají peníze. Nejčastějším a nejprvotnějším způsobem bývá kapesné. Využívání těchto peněz z dnešního hlediska vypovídá spíše o jejich utrácení, nežli hromadění a přitom by většina mladých chtěla být bohatými.

4.1 Získávání peněžních prostředků mladými

Peníze jsou tak naprosto anonymní záležitostí, že se z pohledu na ně nic nedozvíme – nevíme jakým způsobem byly získány, kolik síly a námahy muselo být vynaloženo, kdo všechno tyto peníze držel, ani jestli pochází z trestné činnosti. Peníze prostě nevoní, nemění se, maximálně se opotřebovávají na vzhledu (Sokol, 2007).

Stále platí, co člověk to unikát. Jeden mladý člověk má peněz hojnost, druhý „tak akorát“ a třetí nedostatek. Existuje hodně způsobů a zdrojů ze kterých mladí lidé získávají finance. Jak již bylo zmíněno, patří mezi ně zejména kapesné, brigády, příspěvky od rodinných příslušníků, dárky, finanční ohodnocení z práce prováděné na školní praxi, výpomoc lidem, apod. O tom jak vnímají mladí lidé množství peněz v jejich životě, jakými způsoby je nejčastěji získávají bude ověřeno v praktické části této bakalářské práce.

N. Laniado poukazuje na velkou výhodu toho, když se mladí lidé dostávají do kontaktu s hospodařením s vlastními peněžními prostředky a to pro jejich budoucí samostatný život. Když ještě před odloučením se od života závislého na rodičích mají možnost získávat peníze za vykonanou činnost a s nimi pak podle svého uvážení nakládat (2002).

4.1.1 Kapesné

Jedním z nejčastějších způsobů, jak právě mladí lidé získávají peníze je kapesné od rodičů. Tyto prostředky většina z nich přijímá již od dětství a tak se kapesné stalo jejich pravidelným příjmem. Zda je příjem peněžních prostředků mladých lidí nejčastěji formou kapesného, bude ověřeno v praktické části.

Účelem, proč právě touto formou rodiče poskytují svým dětem peníze je, aby se naučily s nimi správně hospodařit ještě předtím, než budou sami vydělávat peníze v zaměstnání (Laniado, 2002).

Dávat, či nedávat kapesné patří k častým rozepřím jak mezi rodiči, kteří se na této problematice musí ujednotit, tak i mezi dětmi s nimi. Jen pouhé rozhodnutí se k vyplácení

kapesného nestačí, zvažuje se jestli jej mají dostávat protože jsou členy rodiny, či za pomoc s domácími pracemi, za známky ze školy, od kdy, v jaké výši, usměrňovat na jaké účely je budou používat či nikoli, kontrolovat a radit nebo je nechat, aby se sami poučili jak správně s penězi nakládat. Tyto a další otázky musí rodiče dopředu zvážit a dobře promyslet. Nejčastěji dochází k případům, kdy je kapesné vypláceno pravidelně, bez toho aniž by byly odměnou (dalo by se říci zdarma), na krytí jejich osobních nákupů (Laniado, 2002).

Zajímavá připomínka, kterou uvádí ve své knížce Nessia Laniado je, aby se rodiče nedopouštěli vzniku lásky, která by byla podmíněna penězi, výchovy, která by byla ovládána pouze penězi. Tohoto omylu se snadno lze dopustit, když se mladým bude omezovat kapesné ve spojitosti s jejich chováním. Například za donesení horší známky ze školy, nepořádek v pokoji, omlouvání. Vždy lze najít jiná výchovná opatření, která tyto delikty budou řešit (2002).

4.2 Jak nakládají mladí lidé s penězi

(Laniado, 2002, s. 85) „*Téměř neomezená nabídka zboží, řada způsobů, jimiž je nabízeno, naléhavý tlak reklamy a nehmátatelné elektronické peníze způsobují, že touze nakupovat odoláváme stále hůř*“. Toto je charakteristické nejen pro mladé lidi, ale i pro všechny věkové skupiny, kteří jsou vlastníky peněz. Přesto se zde nacházejí osoby, jejímž cílem není pouhé utrácení peněžních prostředků, ale například jeho shromažďování.

4.2.1 Bohatství ve spojitosti s mladými

„Být bohatým“ může pro každého mladého představovat něco jiného, něco, čeho lze dosáhnout náhodou, štěstím, ale i svou pílí. Ke zbohatnutí existují i různé návody. Jedna příručka jak zbohatnout se nachází v knize G. S. Clasona (1996, s. 5), která uvádí 7 kroků, pocházejících z Babylonu, vedoucích k tomuto cíli:

„*Začít ukládat, kontrolovat vydání, zvětšovat příjem, zabezpečit majetek před ztrátou, výhodně investovat do bydlení, zajistit si důchod na stáří a zvyšovat svou výdělečnou schopnost.*“

Mladí lidé většinou podle takovýchto příruček nejednají, hlavně proto, že se jim neslučují s jejich způsobem života. Dalším důvodem bývá, že takovýmito způsobům vedoucím k zbohatnutí nevěří. Také vnímají bohatého člověka jako někoho, kdo měl štěstí a stal se jím náhodou. Nebo o takovýchto návodech, jak zbohatnout, vůbec nevědí.

Je zajímavé, jak mladí lidé nahlíží na bohatství, protože nelze smýšlení jednotlivců hodnotit jako smýšlení všech. Pro některé být bohatým, představuje vlastnění nejnovějších trendů v módě, elektronice, možnost nepracovat a přesto žít v přepychu. Pro jiné představu bohatství naplňuje například vysoký obnos peněz, ale i třeba spokojenost se svým životem jako takovým. Bohatství bývá též charakterizováno jako něco nedosažitelného, výjimečného, či krásný sen (Laniado, 2002).

Být bohatým, ve smyslu vlastnění velkého množství peněz, představuje pro většinu mladých osob sen, kterého se nesnaží dosáhnout. Toto lze předpokládat hlavně proto, že jsou ovlivněni způsobem života dnešní společnosti, která na rozdíl od hromadění peněz své prostředky utrácí a utrácí i za cenu dluhů (Sokol, 2007). Zda tento způsob hospodaření je charakteristický pro mladého člověka, bude ověřeno v praktické části této bakalářské práce. A tak se stává bohatství pro mladé něčím nedosažitelným.

Dnešní společnost lze charakterizovat i jako smíšený typ, kdy na jednu stranu příliš šetří a na druhou jsou štědrí (Laniado, 2002).

Stát se bohatým člověkem nemusí být ani životní výhrou. Své úskalí totiž mají obě polarity ve vlastnění peněz, bohatství nevyjímaje. O tomto vypovídá nemálo citátů:

(Mühs, 2006, s. 64) „*Boháč se nechce předvádět jako bohatý, chud'as se nechce vydávat za chudého, neboť ten první se obává, že ho budou lidé využívat, ten druhý, že jím budou pohrdat. MARIE VON EBNER-ESCHENBACH*“

(Mühs, 2006, s. 84) „*Bohatství a chudoba mají v určitém smyslu společné prokletí: že dělají z člověka otroka. ARTURO GRAF*“

A spousta dalších citátů na toto téma, ve kterých je skryta určitá moudrost objevená v dřívějších dobách. Peníze jsou sice důležité, mohou navozovat pocit bezpečí, spousty možností, ale i spoustu starostí. Vždy je lepší pro člověka je mít, než být bez nich, ale důležitějším než je mít, je nezapomenout žít (Mühs, 2006).

5 Dozrání k samostatnosti – peněžní nezávislosti na ostatních

Peníze nejsou pouhou skutečností, ale skrývá se za nimi práce vydělávajících. Peněženka není emitující banka, ale úschovna prostředků umožňující určitou formu života.

Mladí lidé (oproti mladším dětem) si již uvědomují, že peníze „nepadají z nebe“, ale je zapotřebí vykonat určitou činnost, za kterou jsou ohodnoceni. Čeho si v mnoha případech neuvědomují je – jak jejich přání a touhy mohou a ovlivňují rodinný rozpočet (Laniado, 2002). K tomuto většinou nedochází v případech kdy rodiče zasvěcují své potomky do všech svých finančních plánů a realizací.

Odpoutání mladých lidí od rodičů, jako svých živitelů, je velmi náročné. Nejčastěji dochází k nutnosti uskromnění svého životního stylu oproti tomu, na který byli zvyklí a ve kterém většinu svého života vyrůstali. Tito mladí mají spoustu přání a snů o tom jak jejich život bude vypadat. Jedno přísloví (Mühs, 2006, s. 67) praví: „*Kdo spí na stříbrném lůžku, sní o zlatém*“. Ovšem realita a náročnost samostatného žití je opačná. Velká změna od dosavadního stylu probíhá hlavně u dětí z bohatších rodin. Zde nevázanost na rodiče přináší velký obrat od dosavadního způsobu žití. A přitom představy každého mladého, který se chce stát nezávislým nikdy nemohou vystihnout vše, s čím se bude muset potýkat.

V dnešní době se společnost setkává stále častěji s případy mladých lidí, kteří rodinné zázemí neopouští, ale naopak v něm zůstávají. Způsob života ve formě užívání je jistě pro každého velmi pohodlným. (Výchova dětí, kterým rodiče chtějí dát vše co se jim samotným v dětství nedostávalo, nedopouštění se tvrdé výchovy, kterou zažívali, může vést k naprosté svobodě pro jejich děti.). Mají se tak dobře, nic jim nechybí, nemusí skoro nic dělat, mohou se plně věnovat svým koníčkům, tak proč by měli opouštět domov ve kterém je jim tak dobře? Tento způsob života bývá často nazýván jako „Máma hotel“. Děti se mají jako v hotelu, ale tyto hotely jsou lepší než mnohé čtyř hvězdičkové, zde se totiž za nic neplatí. Vytěšňování všech povinností dětí, aby si jen užívali dokud můžou nic neřeší. Nejsou vedeni k podílení se na chodu domácnosti, pouze k určité svobodě a neomezenosti. Ale ani rodiče zde nejsou napořád a odloučení se od rodičů, vzetí na sebe zodpovědnosti si žádá své, proto by nemělo být zapomínáno na určitou formu samostatnosti i povinností s životem v rodině. Protože v dnešní době člověk „nic“ zadarmo nedostane (Katrňák, Lechnerová, Pakosta, Fučík, 2010; Laniado, 2002).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

6 Výzkumné šetření

V následujících podkapitolách je popsán průběh a vyhodnocení šetření, které bylo předmětem praktické části této bakalářské práce.

6.1 Stanovené problémy výzkumného šetření

Cíle praktické části byly uvedeny v úvodu bakalářské práce. Jedná se o analyzování vlivu peněz na současného studenta SOŠ a objasnění aspektů jeho nakládání s penězi. Dále bude objasněno několik dílčích cílů, a to jakým způsobem student SOŠ získává peníze a hospodaří s nimi, jak vnímá postavení peněz ve vlastním životě a ve společnosti a co je ochoten pro peníze obětovat.

K dotazníkovému šetření byly nejprve stanoveny následující problémy.

Každý student SOŠ se dostává do kontaktu s penězi a je nucen s nimi podle svého uvážení také zacházet. Způsob jakým hospodaří dnešní společnost je charakterizován Janem Sokolem jako utrácení, nežli střádání peněžních prostředků a to třeba i na dluh (2007). K jakým způsobům hospodaření se spíše přiklání student SOŠ? Je pro něj vnímání nedostatku finančních prostředků důvod k vytváření mimoškolních aktivit?

Peníze sice neumožňují všechno, ale i přesto poskytují lidem tolik možností, jak je použít, že je pro ně výhodnější je vlastnit. Uchovává si student jiné pro něj důležitější hodnoty, než jsou peníze, nebo toto místo vyhradil právě penězům? Znamená pro studenty více peněz, více štěstí? Považuje peníze, při zkušenostech s jejich vlastněním, používáním a sledováním jednání společnosti s penězi, za umocňovatele dobrých, prospěšných věcí, nebo jako prostředek, který je nejčastěji používán k pravému opaku? Používá své peněžní prostředky k potírání nezbytných věcí, nebo je využívá na krytí nepotřebných, pro něj lákavých záležitostí?

6.2 Věcné hypotézy

Z výše stanovených problémů, bylo vytyčeno sedm věcných hypotéz, které budou vyhodnoceny v souladu se závěry výzkumného šetření v podkapitole 6.5.

Hypotéza č. 1

Získané peněžní prostředky student SOŠ spíše utrácí, než shromažďuje.

Hypotéza č. 2

Úvěry vnímá student SOŠ, jako dobrou možnost pokrývání potřeb.

Hypotéza č. 3

Kvůli nedostatku peněz vytváří student SOŠ mimoškolní aktivity.

Hypotéza č. 4

Peníze nejsou pro studenta SOŠ nejdůležitější hodnotou jeho života.

Hypotéza č. 5

Student SOŠ souhlasí s výrokem: „Více peněz = více štěstí.“

Hypotéza č. 6

Peníze jsou studentem SOŠ vnímány jako prostředek, který nejčastěji slouží k dobrým a prospěšným věcem.

Hypotéza č. 7

Získané peněžní prostředky jsou využívány na pokrývání nepotřebných, pro studenta SOŠ lákavých záležitostí.

6.3 Metoda šetření a charakteristika výzkumného souboru

Pro šetření byla zvolena kvantitativní metoda a to metoda dotazníku. M. Chráska charakterizuje dotazník, jako písemné odpovědi dotazovaných na otázky, které byly předem důkladně promyšlené. Tato metoda byla zvolena pro poměrně snadné získání velkého množství dat, potřebného k výzkumnému šetření (Chráska, 2007).

Dotazník, uvedený v příloze č. 1, obsahoval šestnáct anonymních otázek. Aby došlo k co nejlepšímu pochopení názoru respondentů, vyskytovaly se zde nejen otázky v uzavřené podobě, ale i polouzavřené. Některé z nich umožňovaly zvolení více možných odpovědí.

První tři otázky v dotazníku byly zaměřeny na charakterizování respondentů. U pěti otázek bylo možno označit více než jednu odpověď a čtyři otázky umožňovaly doplnit vlastní odpověď. Veškeré otázky byly formovány s ohledem na splnění předem definovaných cílů.

Dotazníkové otázky byly vytvořeny podle stanovených věcných hypotéz. Získané odpovědi z přijatých dotazníků budou vyhodnoceny a následně porovnány s hypotézami.

Proto, aby byl vzorek respondentů co nejvíce reprezentativní, tedy zaměřen na populaci mladých lidí, byli záměrně vybráni studenti SOŠ a to studenti SOŠ obchodu a služeb z Olomouce, Štursova 14. Dotazník k vyplnění byl poskytnut souboru o 150 žácích. Tento soubor vznikl rozdělením dotazníků ve vybraných třídách mezi přítomné žáky.

Samotné vyplňování dotazníků probíhalo v termínech od 12.3. do 15.3.2012. Po jeho ukončení bylo přijato 150 vyplněných dotazníků, tedy celková návratnost z rozdaných dotazníků činila 100 %. Mezi nimi byly některé otázky studenty nezodpovězeny. Tyto nezodpovězené otázky a jejich četnost uvádí následující tabulka (Tabulka č. 1).

Otázka č.	Absolutní četnost	Relativní četnost
7	1	0,022
8	8	0,174
9	8	0,174
10	6	0,130
11	5	0,109
12	3	0,065
13	7	0,152
14	3	0,065
15	3	0,065
16	2	0,043
Celkem	46	1,000

Tabulka č. 1 – Nezodpovězené otázky

6.4 Zpracování jednotlivých dat, vyhodnocení výsledků šetření

V této podkapitole jsou slovně vyhodnoceny otázky vyskytující se v dotazníku. Zjištěná data tohoto šetření jsou uvedena v tabulkové a grafické podobě. Údaje v tabulkách jsou zaokrouhleny na tři desetinná místa.

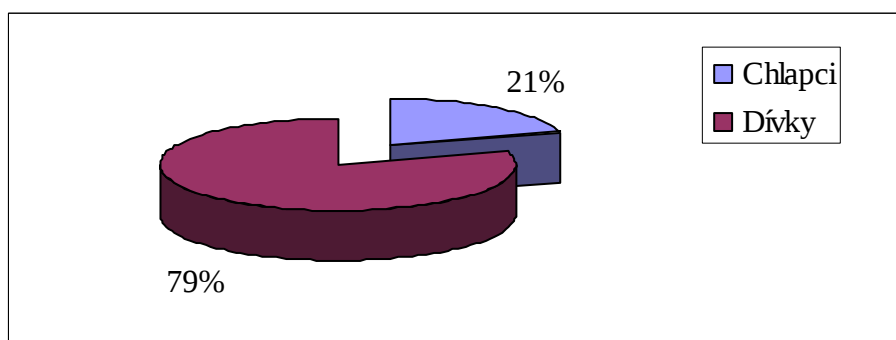
Otázka č. 1 - Složení respondentů podle pohlaví

První otázka v dotazníku byla zaměřena na zjištění skladby zúčastněných respondentů podle pohlaví. Možností volby bylo zařazení se mezi chlapce či dívky. Na tuto otázku odpovědělo všech 150 dotazovaných. Zjištěná data jsou uvedena v tabulce č. 2.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Chlapci	31	0,207
Dívky	119	0,793
Celkem	150	1,000

Tabulka č. 2 – Četnost chlapců a dívek v dotazníkovém šetření

Z dat uvedených v tabulce č. 2 vyplývá, že dotazníkového šetření se zúčastnilo více dívek než chlapců a to v zastoupení 21 % chlapců a 79 % dívek. Tato data jsou znázorněna v následujícím grafu (Graf č. 1).

Graf č. 1 – Procentuální zastoupení chlapců a dívek

Dotazníkového šetření se zúčastnili jak chlapci, tak i dívky. Chlapců se podílelo o 58 % méně než dívek.

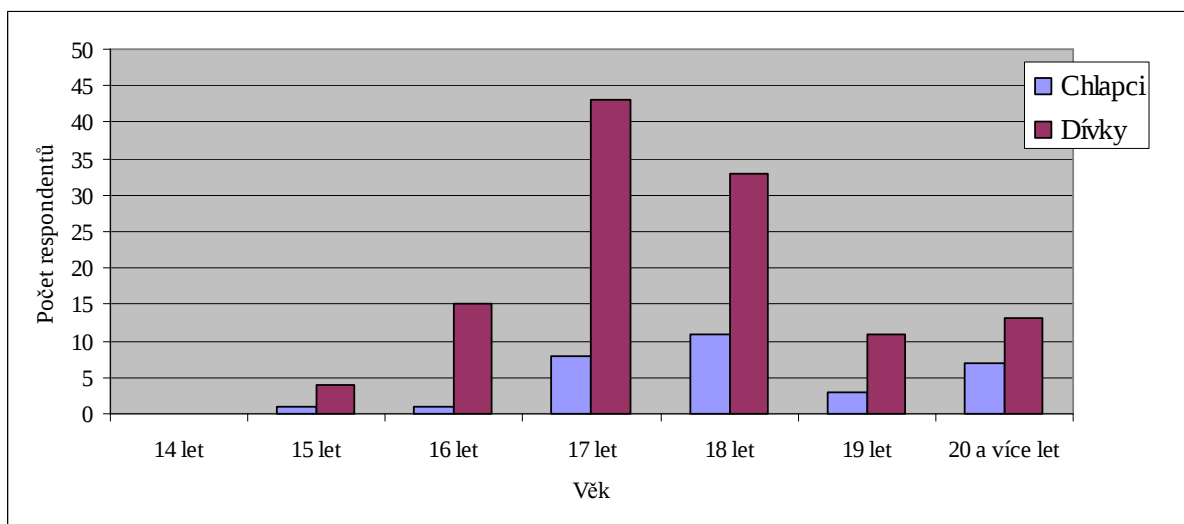
Otázka č. 2 – Věkové zastoupení respondentů

Cílem této otázky bylo zjistit věkovou skladbu dotazovaných. Nabízené možnosti byly a) 14 let, b) 15 let, c) 16 let, d) 17 let, e) 18 let, f) 19 let, g) 20 a více let. Otázka byla zodpovězena v plném počtu dotazovaných. Data odpovědí jsou zaznamenány v následující tabulce (Tabulka č. 3.), která je doplněna o rozlišení věkové skladby mezi chlapce a dívky.

Věk respondentů	Chlapci		Dívky		Celkem	
	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost	Absolutní četnost	Relativní četnost
14 let	0	0,000	0	0,000	0	0,000
15 let	1	0,032	4	0,034	5	0,033
16 let	1	0,032	15	0,126	16	0,107
17 let	8	0,258	43	0,361	51	0,340
18 let	11	0,355	33	0,277	44	0,293
19 let	3	0,097	11	0,092	14	0,093
20 a více let	7	0,226	13	0,109	20	0,133
Celkem	31	1,000	119	1,000	150	1,000

Tabulka č. 3 – Věkové zastoupení respondentů

Z uvedených dat v tabulce (Tabulka č. 3) vyplývá, že osobám účastnícím se šetření bylo nejčastěji 17 let. Z toho dotazovaných chlapců bylo nejvíce ve věku 18ti let, u dívek ve věku 17ti let. Dotazníkového šetření se neúčastnili osoby ve věku 14ti let. Procentuelní zastoupení ostatních věkových kategorií bylo následující. Ve věku 15 let 3 % dotázaných, 16 let 11 %, 17 let 35 %, 18 let 29 %, 19 let 9 %, 20 a více let 13 %. Následující graf (Graf č. 2) znázorňuje početní zastoupení chlapců a dívek.

Graf č. 2 – Věkové zastoupení respondentů

Otázka č. 3 – Skladba dotazovaných podle studovaného ročníku

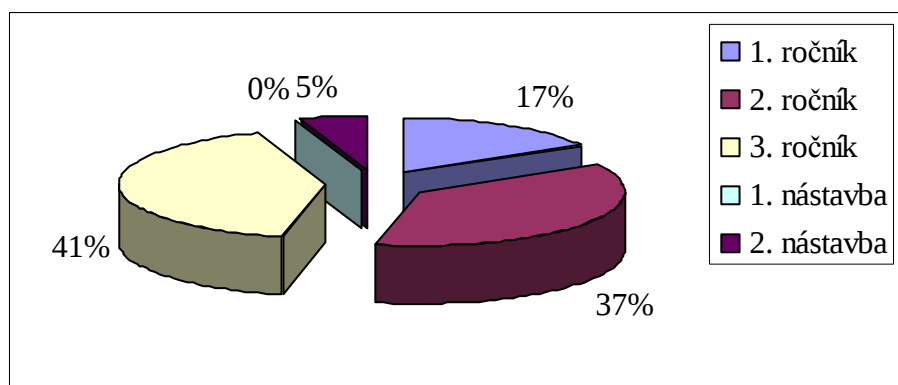
V této otázce bylo zjišťováno, z kterých ročníků a v jakém počtu byly dotazovaní. Jednalo se o 1., 2. a 3. třídu učňovského studia a také o 1. a 2. třídu nástavbového studia. Odpovědělo všech 150 dotazovaných. Data získaná šetřením jsou uvedena v tabulce č. 4.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
1. ročník	25	0,167
2. ročník	55	0,367
3. ročník	62	0,413
1. nástavba	0	0,000
2. nástavba	8	0,053
Celkem	149	1,000

Tabulka č. 4 – Skladby dotazovaných podle studovaného ročníku

Nejvíce zastoupenými byly 2. a 3. ročník učňovského studia. Z nástavbového studia se dotazníkového šetření vůbec nezúčastnil 1. ročník. Procentuelně byly jednotlivé třídy zastoupeny následovně. Z učňovského studia 1. ročník 17 %, 2. ročník 37 % a 3. ročník 41 %.

U nastavbového studia 1. ročník 0 %, 2. ročník 5 %. Tyto procenta jsou vyobrazena v následujícím grafu (Graf č. 3).

Graf č. 3 - Skladby dotazovaných podle studovaného ročníku

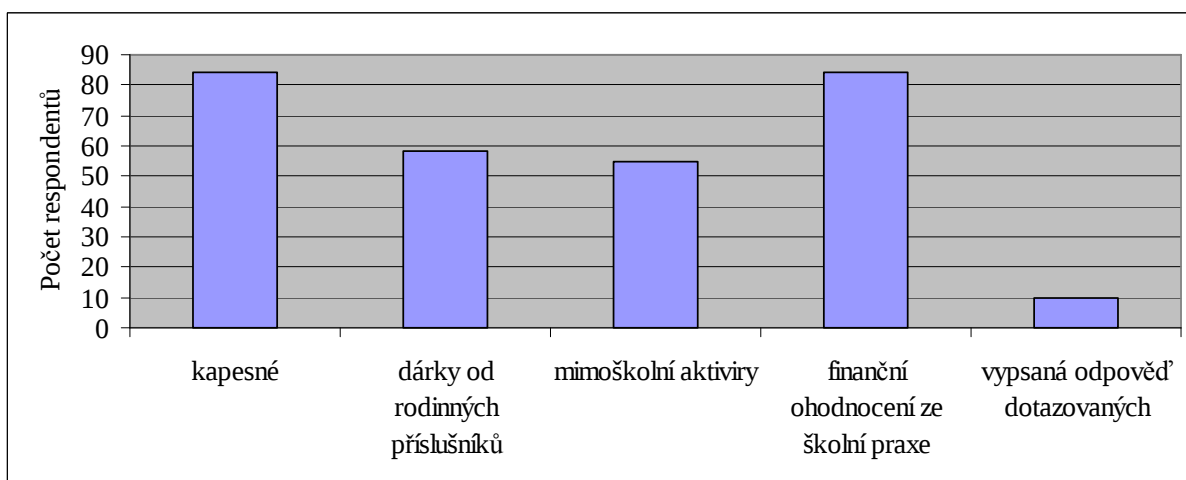
Otázka č. 4 – Jakým způsobem získáváte většinou finanční prostředky?

Cílem této otázky bylo zjistit z jakých zdrojů většinou získávají studenti SOŠ finanční prostředky. Pět možných odpovědí, z toho čtyři uzavřené a jedna možnost pro uvedení vlastní odpovědi. U této otázky bylo možno odpovědět i na více odpovědí současně. Uzavřené odpovědi byly v následujícím znění: kapesné, dárky od rodinných příslušníků, mimoškolní aktivity (např. brigády) a finanční ohodnocení ze školní praxe. V tabulce č. 5 jsou uvedeny odpovědi všech 150 dotazovaných, kteří využili možnost nabídky většího počtu odpovědí.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
kapesné	84	0,289
dárky od rodinných příslušníků	58	0,199
mimoškolní aktivity	55	0,189
finanční ohodnocení ze školní praxe	84	0,289
vypsána odpověď dotazovaných	10	0,034
Celkem	291	1,000

Tabulka č. 5 – Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 4

Studenti SOŠ nejčastěji získávají peněžní prostředky kapesným a finančním ohodnocením ze školní praxe. Dále jsou to dárky od rodinných příslušníků, o něco méně mimoškolní aktivity a vypsána odpověď se v dotazníkovém šetření vyskytla nejméněkrát. Početní zastoupení u jednotlivých odpovědí jsou znázorněny pomocí grafu č. 4.

Graf č. 4 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 4

Z odpovědí získaných dotazníkovým šetřením vyplývá, že každý student je příjemcem peněžních prostředků. Jejich nejčastějším zdrojem bývá kapesné a finanční ohodnocení ze školní praxe. Nejméně častým způsobem získávání peněz respondenty jsou mimoškolní aktivity.

Otevřenou odpověď využilo deset dotazovaných. Jejich odpovědi zněly: „Kdykoli potřebuji, řeknu si rodičům, přítel, sirotčí důchod, od přítele, alimenty, jak se dá, někdy stríhání, z obědů, sociální příspěvky, přídavky na dítě, fotbal“.

V těchto odpovědích nejčastěji zaznívají různé příspěvky, které získávají jako finanční podporu od státu, či jiných činitelů.

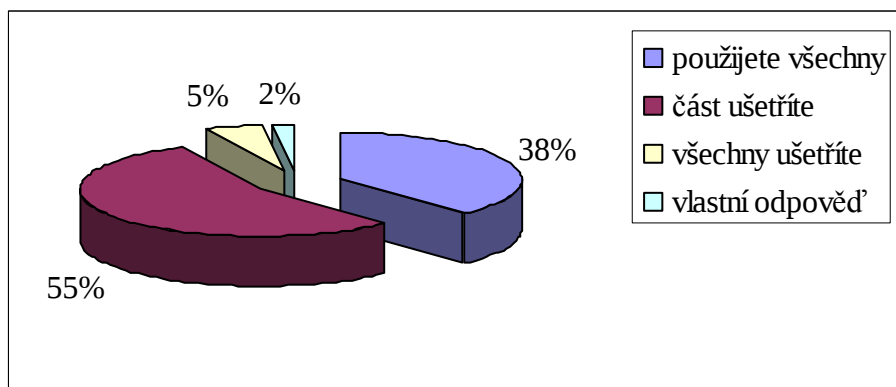
Otázka č. 5 – Jakým způsobem nakládáte se získanými penězi?

Cílem této otázky bylo charakterizovat způsob nakládání studenta SOŠ s penězi. K tomuto zjištění sloužily čtyři možné odpovědi, z nichž byly tři uzavřené a jedna umožňovala vlastní vyjádření dotazovaných. Uzavřené odpovědi se vyskytovaly v tomto znění a) použijete všechny, b) část ušetříte, c) všechny ušetříte. Na tyto odpovědi odpovědělo všech 150 dotazovaných. V následující tabulce (Tabulka č. 6) jsou uvedeny odpovědi.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
použijete všechny	57	0,380
část ušetříte	82	0,547
všechny ušetříte	8	0,053
vlastní odpověď	3	0,020
Celkem	150	1,000

Tabulka č. 6 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 5

Z předchozí tabulky vyplývá že nejčastěji zvolenou odpovědí byla za b), vypovídající o částečném šetření. Tato odpověď byla zvolena z 55 % celého šetření, další nejčastější odpovědí bylo používání všech peněžních prostředků, zastoupeno 38 %, dále možnosti ušetření veškerých financí zvolilo 5 % dotazovaných. Vlastní odpověď zvolila 2 % dotazovaných. Graf č. 5 vyobrazuje odpovědi pomocí výsečového grafu.

Graf č. 5 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 5

Otevřené odpovědi se vyskytovaly v následujícím znění.

- „Podle toho na co šetřím a jak moc to chci“.
- „Zaplatím nájem, zbytek náklady na život (jídlo, tramvajenka, ...)“.
- „Někdy ušetřím, někdy ne“.

Z první a poslední uvedené odpovědi vyplývá, že jejich šetření či využívání všech peněžních prostředků není stálé. Prostřední odpověď by bylo možné zahrnout do možnosti za a), kde se využívají veškeré peněžní prostředky.

Většina oslovených mladých lidí veškeré získané peněžní prostředky rovnou nepoužívá, i když je tato odpověď také často volena. Částečné šetření těchto prostředků je charakteristické pro více než polovinu ze všech dotazovaných.

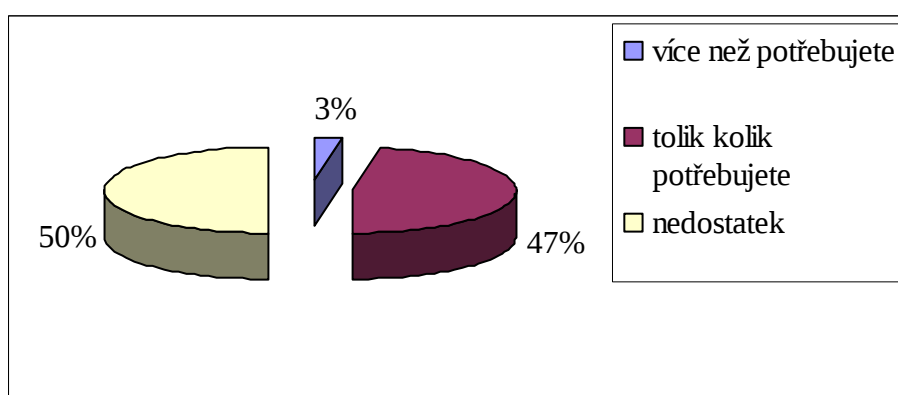
Otázka č. 6 – Zdá se Vám, že máte peněz:

Cílen této otázky bylo zjistit, jak vnímá své množství peněžních prostředků student SOŠ. K tomuto zjišťování byly použity tři uzavřené odpovědi. Za a) více než potřebujete, za b) tolik kolik potřebujete a za c) nedostatek. Na tuto otázku odpovědělo všech 150 dotazovaných, jejichž zvolené odpovědi uvádí tabulka č. 7.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
více než potřebujete	4	0,027
tolik kolik potřebujete	71	0,473
nedostatek	75	0,500
Celkem	150	1,000

Tabulka č. 7 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 6

Z uvedených dat vyplývá, že nejčastěji pociťuje student peněžních prostředků nedostatek, tuto odpověď zvolilo 50 % dotazovaných. 47 % vypovídalo o dostatečném množství peněžních prostředků a 3 % mají peněz více než potřebují. Tyto odpovědi vyobrazuje následující graf (Graf č. 6).

Graf č. 6 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 6

Rozdíl mezi odpověďmi pro nedostatek a dostatek finančních prostředků není velký, ale jen malé množství respondentů má peněz nad míru svých potřeb.

Otázka č. 7 – Na jaké účely nejčastěji peníze používáte?

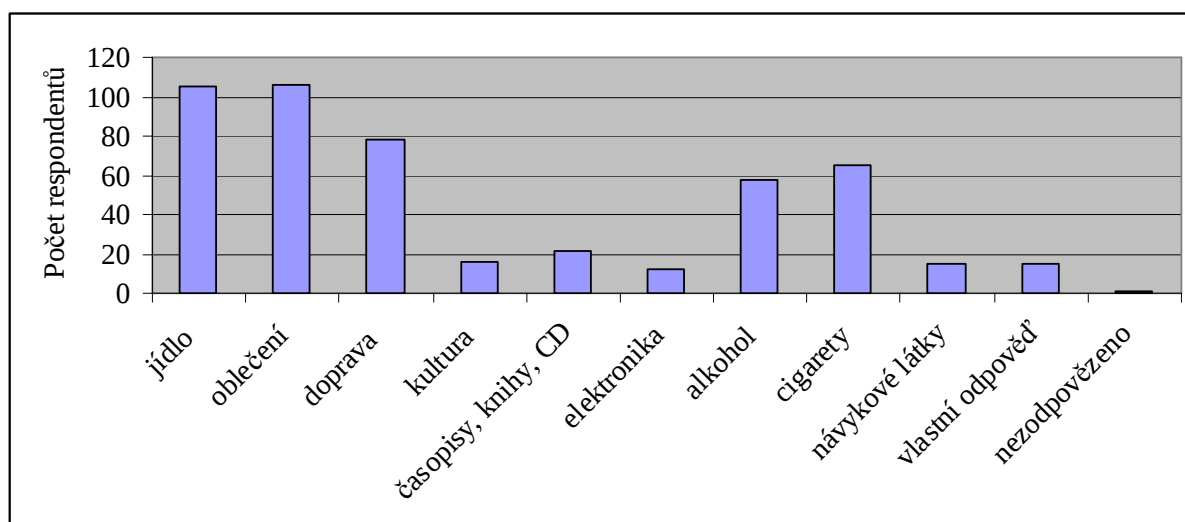
Tato otázka byla formulována pro zjištění, na jaké účely student SOŠ peněžní prostředky nejčastěji používá. Dotazovaní měli na výběr z deseti možných odpovědí, při čemž mohli zvolit více možností najednou. Odpovědi se skládaly z devíti uzavřených možností a jedné otevřené, na kterou studenti odpovídali podle svého uvážení. Předdefinované odpovědi byly: jídlo, oblečení, doprava, kultura, časopisy, knihy, CD, elektronika, alkohol, cigarety a návykové látky. Jeden respondent ze 150 na tuto otázku v dotazníku neodpověděl. Zjištěná data uvádí tabulka č. 8.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
jídlo	105	0,213
oblečení	106	0,215
doprava	78	0,159
kultura	16	0,033
časopisy, knihy, CD	21	0,043
elektronika	12	0,024
alkohol	58	0,118
cigarety	65	0,132
návykové látky	15	0,030
vlastní odpověď	15	0,030
nezodpovězeno	1	0,002
Celkem	492	1,000

Tabulka č. 8 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 7

Z uvedených dat v tabulce vyplývá, že nejčastěji zvolenou odpovědí bylo oblečení. Další odpovědi byly zjištěny v tomto pořadí: jídlo, doprava, cigarety, alkohol, časopisy, knihy a CD, kultura, stejně často se vyskytovaly návykové látky, spolu s vlastními odpověďmi, dále elektronika a nezodpovězené otázky v dotazníku.

Početní zastoupení jednotlivých položek je znázorněno v následujícím grafu (Grafu č. 7).

Graf č. 7 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 7

Vypsane vlastní odpovědi respondentů byly v následujícím znění:

„Věci pro zvířata, nájemné, zábava (diskotéky), podle toho, co zrovna potřebuji, dárky, výživové doplňky – prášky, minerály, drogerie, cestování, kosmetika, různé aktivity

(např. plavání, sauna, atd.), výbava koní, za přítele, sport a na nějaké ty dluhy, pro to ... co zrovna potřebuji, pomáhám mamce ve finanční situaci“.

Mezi třemi nejčastěji volenými odpověďmi se vyskytovalo oblečení, jídlo a doprava.

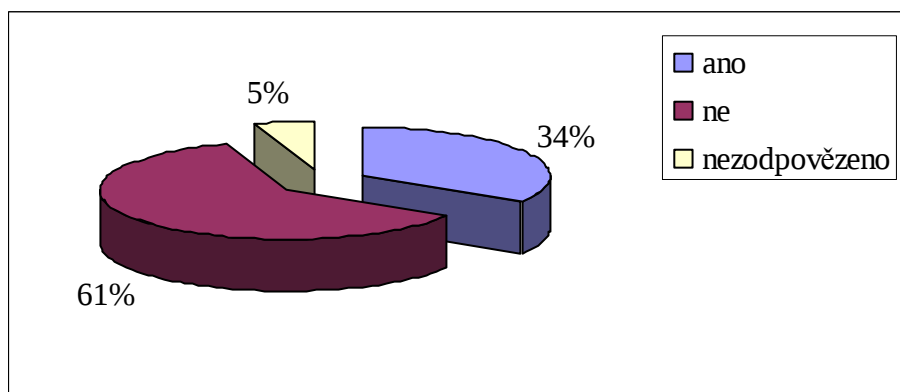
Otázka č. 8 – Podílíte se finančně na krytí nákladů spojených s Vaším studiem?

Touto otázkou byla zjišťována skutečnost, zda-li se podílí student SOŠ na krytí výdajů souvisejících s jeho studiem. Zde byly pro respondenty předdefinované dvě odpovědi a to buď jako ano, či jako ne. K této otázce se nevyjádřilo 8 dotazovaných ze 150. Data zjištěná v šetření uvádí tabulka č. 9.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano	51	0,340
ne	91	0,607
nezodpovězeno	8	0,053
Celkem	150	1,000

Tabulka č. 9 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 8

Data zaznamenaná v tabulce č. 9 vypovídají o 61 % dotazovaných, kteří se nepodílejí na financování svého studia, 34 % se finančně podílí a 5 % neodpovědělo. Procentuelní znázornění vyobrazuje graf č. 8.

Graf č. 8 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 8

Nejčastěji se studenti na krytí výdajů spojených s jejich studiem nepodílejí. O 28 % méně vyjádřilo souhlas s podílením se, oproti těm respondentům, kteří se nepodílejí.

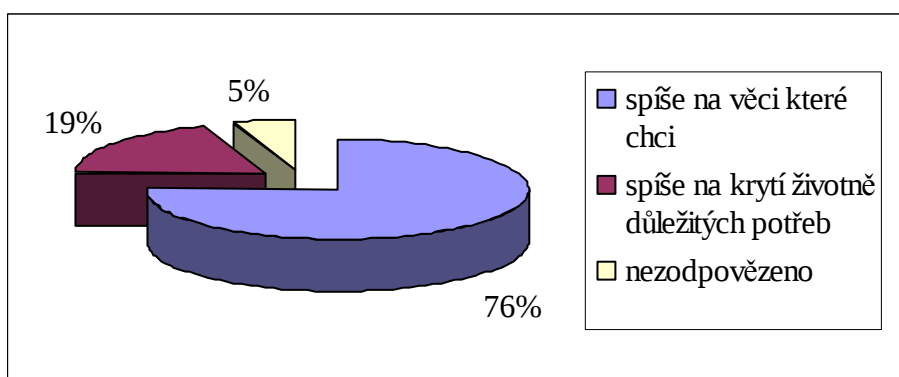
Otázka č. 9 - Využíváte peněžní prostředky na Vámi chtěné účely, nebo jejich používání slouží k potírání životně důležitých potřeb?

Tato otázka byla zaměřená na zjišťování charakteru účelů, ke kterým je studenti používají. Zde si vybírali z dvou možných odpovědí a to spíše na věci, které chci a spíše na krytí životně důležitých potřeb. V dotazníkovém šetření neodpovědělo osm dotazovaných. Data jsou uvedena v následující tabulce.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
spíše na věci které chci	113	0,753
spíše na krytí životně důležitých potřeb	29	0,193
nezodpovězeno	8	0,053
Celkem	150	1,000

Tabulka č. 10 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 9

Z tabulky č. 10 je patrné, že 76 % spíše využívá peněžní prostředky na věci které chce, 19 % je spíše využívá na krytí životně důležitých potřeb a zbylých 5 % se k této otázce nevyjádřilo. Tyto data jsou dále znázorněna v grafu č. 9.

Graf č. 9 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 9

Charakter účelu ke kterým respondenti peněžní prostředky využívají, je spíše na věci které chtějí, než pokrývání životně důležitých potřeb a to o celých 60 %.

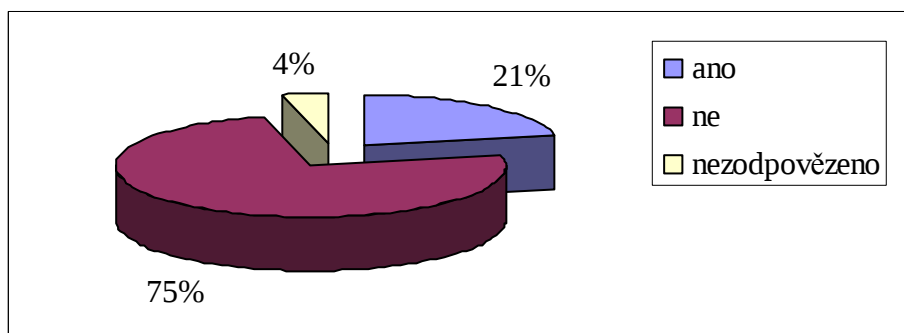
Otázka č. 10 – Myslíte si, že platí přímá úměra: více peněz = více štěstí?

Touto otázkou bylo šetřeno, zda student vnímá peníze jako zdroj štěstí u kterého platí, že čím více jich vlastní, tím se mu lépe daří – má více štěstí. Možnými odpověďmi byly předdefinované dvě možnosti a to ano, či ne. Ze 150 dotazovaných neuvedlo svoji odpověď 6 respondentů. Všechna zjištěná data uvádí tabulka č. 11.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano	32	0,213
ne	112	0,747
nezodpovězeno	6	0,040
Celkem	150	1,000

Tabulka č. 11 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 10

Z dat uvedených v tabulce č. 11 je patrné, že 75 % s tvrzením nesouhlasilo, 21 % souhlasilo a zbylá 4 % svůj názor nevyjádřila. Tyto procenta znázorňuje následující graf (Graf č. 10).

Graf č. 10 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 10

Většina studentů nevnímá peníze jako zdroj štěstí. S přímou úměrou více peněz = více štěstí souhlasí o 56 % méně dotazovaných, než těch respondentů, kteří nesouhlasí.

Otázka č. 11 – Které hodnoty jsou pro Vás důležitější než peníze?

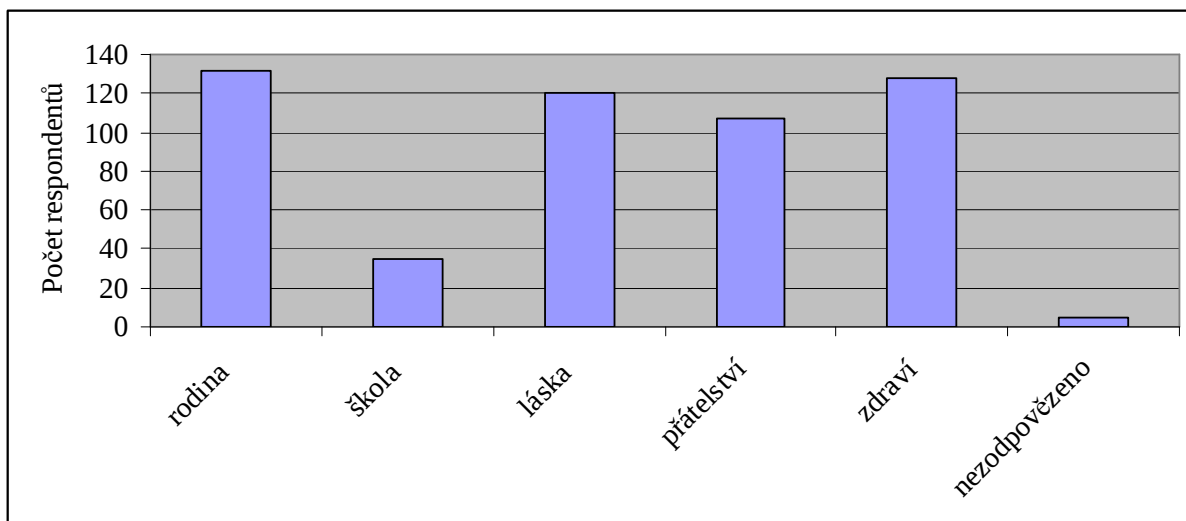
V této otázce bylo zjišťováno, které hodnoty jsou pro studenty SOŠ důležitější, než peníze. K těmto účelům sloužilo pět předdefinovaných odpovědí v tomto znění: a) rodina, b) škola, c) láska, d) přátelství, e) zdraví. Na tuto otázku bylo možno odpovědět pomocí více zvolených možností. Ze stopadesáti dotazovaných pět referentů neodpovědělo. Data z dotazníků uvádí tabulka č. 12.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
rodina	132	0,250
škola	35	0,066
láska	120	0,228
přátelství	107	0,203
zdraví	128	0,243
nezodpovězeno	5	0,009
Celkem	527	1,000

Tabulka č. 12 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 11

Odpovědi byly voleny v následujícím sestupném pořadí: rodina, zdraví, láska, přátelství a škola.

Četnosti těchto položek spolu s nezodpovězenými odpověďmi znázorňuje graf č. 11.

Graf č. 11 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 11

Ze získaných dat vyplývá, že přednost před penězi nejčastěji má rodina, dále je to zdraví, láska a přátelství.

Nevyjádření pěti referentů na otázku lze přijmout také jako nadřazení peněz nad vypsány mi odpověďmi.

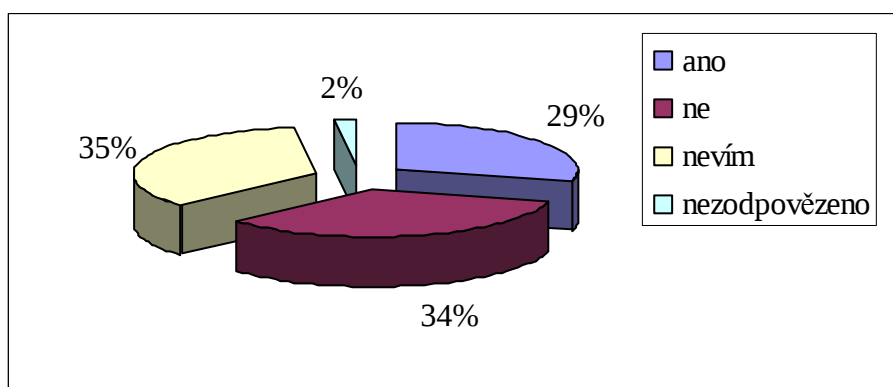
Otázka č. 12 – Myslíte si, že by byl život lepší, kdyby peníze neexistovaly?

Touto otázkou byl zjišťován názor studentů SOŠ, zda jsou přesvědčeni, že by byl život lepší, kdyby peníze neexistovaly. Zde mohli respondenti volit mezi třemi odpověďmi a to ano, ne a nevím. Tři z dotazovaných sto padesáti na tuto otázku neodpověděli. Zjištěná data jsou uvedena v tabulce č. 13.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano	43	0,287
ne	52	0,347
nevím	52	0,347
nezodpovězeno	3	0,020
Celkem	150	1,000

Tabulka č. 13 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 12

Ze získaných dat vyplývá, že 29 % souhlasí, s výrokem lepšího života bez peněz, dalších 34 % toto tvrzení odmítá, 35 % si není jistých a zbylé 2 % dotazovaných se na tuto otázku nevyjádřilo. Tyto procenta znázorňuje graf č. 12.

Graf č. 12 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 12

Kvůli poměrně stejnému množství odpovědí na jednotlivé otázky, nelze jednoznačně vyjádřit názor studentů.

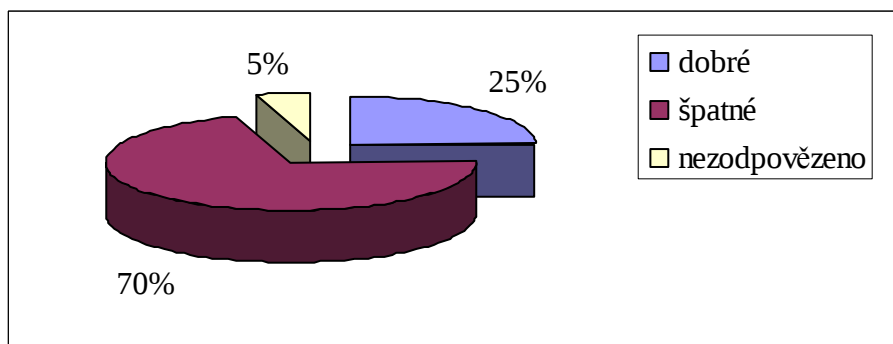
Otázka č. 13 – Myslíte si, že peníze jsou ve světě používány více k dobrým, prospěšným věcem pro lidstvo, nebo je tomu spíše naopak?

Tato otázka byla směřována na zjištění názoru respondentů k používání peněžních prostředků ve společnosti. Zde byly umožněny dvě odpovědi a to dobré, které charakterizovalo prospěšné využívání peněžních prostředků společností a špatné, charakterizující pravý opak. Na tuto otázku neodpovědělo sedm dotazovaných. Všechna zjištěná data jsou uvedena v následující tabulce (Tabulka č. 14).

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
dobré	37	0,247
špatné	106	0,707
nezodpovězeno	7	0,047
Celkem	150	1,000

Tabulka č. 14 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 13

Ze získaných dat vyplývá, že 70 % volilo odpověď pro špatné, neprospěšné používání peněžních prostředků, 25 % pro prospěšné a 5 % neodpovědělo. Tyto procenta znázorňuje následující graf (Graf č. 13).

Graf č. 13 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 13

Ze získaných dat vyplývá, že o 48 % více dotazovaných se přiklání spíše k názoru na špatné, pro lidstvo neprospěšné používání peněz, než k prospěšnému.

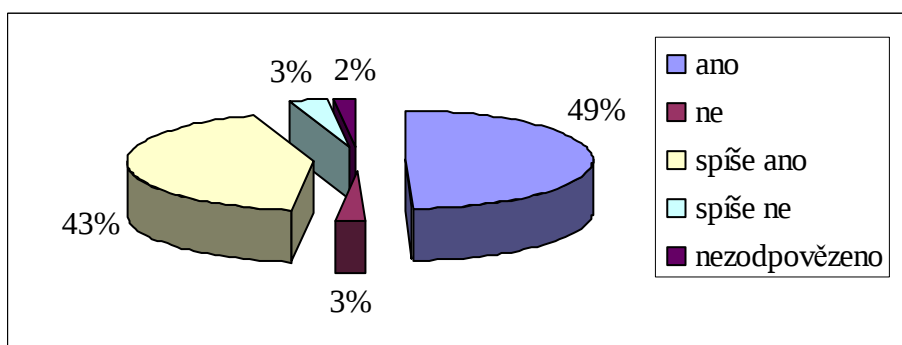
Otázka č. 14 – Domníváte se, že svět řídí, ovládají peníze?

Cílem této otázky bylo zjistit, zda se respondenti domnívají, že peníze řídí, ovládají peníze. K tomuto účelu sloužily čtyři možné odpovědi a to ano, ne, spíše ano a spíše ne. Tři z dotazovaných těchto odpovědí nevyužilo. Data získaná dotazníky uvádí tabulka č. 15.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
ano	74	0,493
ne	4	0,027
spíše ano	64	0,427
spíše ne	5	0,033
nezodpovězeno	3	0,020
Celkem	150	1,000

Tabulka č. 15 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 14

Zjištěná data vypovídají, že nejčastěji zvolenou odpovědí byla souhlasná, tedy přisuzující penězům řízení světa, kterou vyjádřilo 49 % dotazovaných. Další nejčastější odpovědí byla možnost spíše ano potvrzena 43 % respondentů. Spíše ne vyjádřila 3 %, nesouhlas také 3 % a 2 % tuto odpověď neuvedlo. Odpovědi znázorňuje následující graf.

Graf č. 14 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 14

Souhlasných odpovědí bylo 94 % a odmítajících pouhých 6 %. Z tohoto lze usoudit, že většina dotazovaných se domnívá, že svět řídí, ovládají peníze.

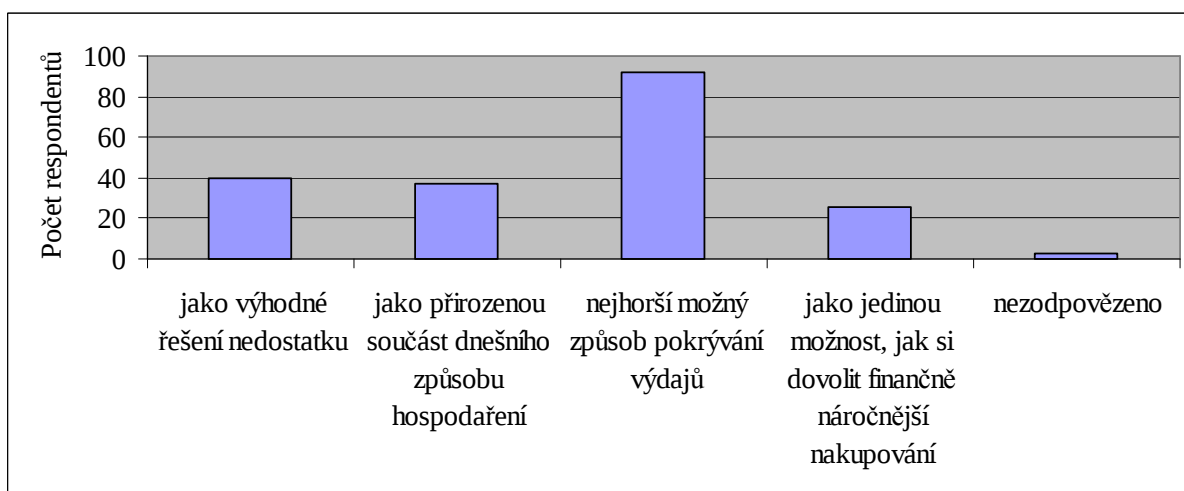
Otázka č. 15 – Jak vnímáte úvěry?

Tato otázka se zabývá představou mladých lidí o úvěrech. Odpovědi byly umožněny pomocí čtyř možností, které zní: a) jako výhodné řešení nedostatku financí, b) jako přirozenou součást dnešního způsobu hospodaření, c) nejhorší možný způsob pokrývání výdajů, d) jako jedinou možnost, jak si dovolit finančně náročnější nakupování. U této otázky šlo označit i více odpovědí současně. Na tuto otázku v dotazníku neodpověděli tři respondenti. Zjištěné náležitosti uvádí tabulka č. 16.

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
jako výhodné řešení nedostatku	40	0,202
jako přirozenou součást dnešního způsobu hospodaření	37	0,187
nejhorší možný způsob pokrývání výdajů	92	0,465
jako jedinou možnost, jak si dovolit finančně náročnější nakupování	26	0,131
nezodpovězeno	3	0,015
Celkem	198	1,000

Tabulka č. 16 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 15

Odpovědi byly voleny v následujícím sestupném pořadí: nejhorší možný způsob pokrývání výdajů, výhodného řešení nedostatku, považování úvěrů jako přirozené součásti dnešního způsobu hospodaření a jako poslední, tedy nejméně volitelná možnost zní úvěr jako jediná možnost, jak si dovolit finančně náročnější nakupování. Četnost zvolení těchto odpovědí při dotazníkovém šetření znázorňuje graf č. 15.

Graf č. 15 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 15

Nejčastější představou respondentů je úvěr jako nejhorší možný způsob pokrývání výdajů.

Otázka č. 16 – Na co byste v budoucnu půjčku použili Vy?

Otázka zjišťovala účely, pro které by studenti použili půjčku. Zde bylo předdefinováno devět odpovědí, z nichž bylo osm uzavřených a jedna umožňovala vlastní vyjádření odpovědi respondentů. Navrhované odpovědi zněly: bydlení, dovolenou, dárky, elektroniku, zaplacení úvěru, začátek podnikání, léčbu nemoci a půjčku nevyužiji. Bylo dovoleno označit více možností najednou. Ze sto padesáti dotazovaných dva neodpověděli. Data byla zpracována do následující tabulky (Tabulka č. 17).

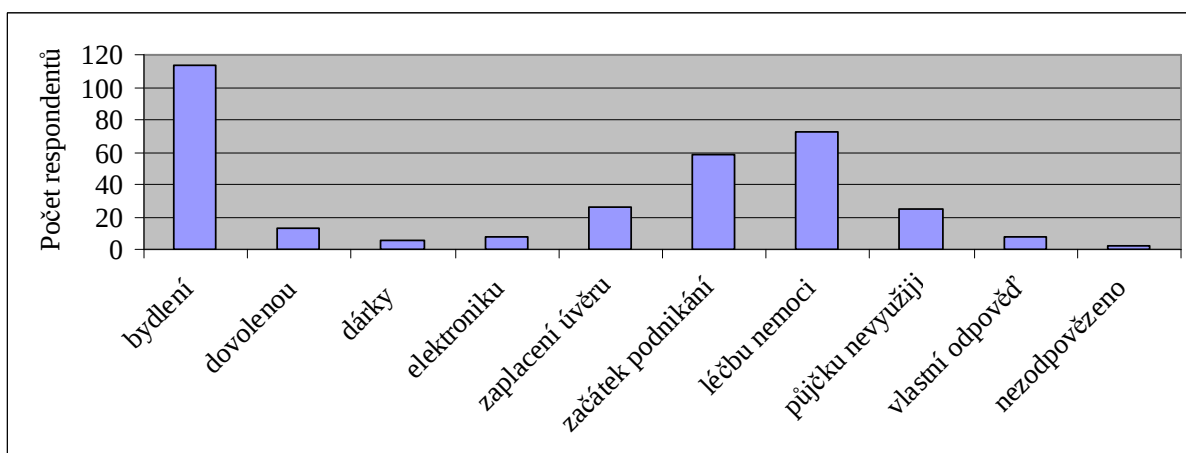
Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
bydlení	113	0,342
dovolenou	13	0,039
dárky	5	0,015
elektroniku	8	0,024
zaplacení úvěru	26	0,079
začátek podnikání	58	0,176
léčbu nemoci	72	0,218
půjčku nevyužiji	25	0,076
vlastní odpověď	8	0,024
nezodpovězeno	2	0,006
Celkem	330	1,000

Tabulka č. 17 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 16

Nejčastěji zvolenou odpovědí na otázku byla možnost bydlení, dalšími pak byly léčba nemoci, začátek podnikání, zaplacení úvěru, půjčku nevyužije, dovolená, elektronika, vlastní odpověď a dárky. Ve vlastních odpovědích se vyskytovali tyto skutečnosti:

„Jsem proti půjčkám. Nevím, raději ji nechci. Stavba domu. Nikdy bych si nepůjčil. Na nic. Na finanční pomoc mé rodině. Nejlépe k ničemu“.

V následujícím grafu (Graf č. 16) je znázorněna četnost odpovědí.

Graf č. 16 - Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 16

Nejčastějším voleným účelem respondentů bylo bydlení, léčba nemoci a začátek podnikání. Z vypsaných odpovědí dotazovaných, je nejčastěji patrné zaujetí negativního postoje k úvěrům.

6.5 Ověření hypotéz pomocí výsledků dotazníkového šetření

Hypotéza č. 1

Získané peněžní prostředky student SOŠ spíše utrácí, než shromažďuje.

Pro ověření věcné hypotézy č. 1 byla použita otázka č. 5.

Tato otázka byla přímo směřována na zjištění, jakým způsobem nakládá student SOŠ se získanými peněžními prostředky. K tomuto sloužily čtyři odpovědi. Možnost, kdy použije veškeré prostředky zvolilo 38 % dotazovaných, část svých peněžních prostředků ušetří 55 % dotazovaných. Těch, kteří své peníze pouze šetří je 5 %. Zbývá 2 % odpověděla vlastními slovy, kdy se jejich nakládání s penězi odvíjí od okolností. Většina respondentů tedy své peněžní prostředky utrácí a to i v případě, že jich část ušetří. Proto lze souhlasit s tvrzením, že student SOŠ peněžní prostředky spíše utrácí.

Lze přijmout také charakteristiku zaznamenanou v teoretické části bakalářské práce od Jana Sokola o hospodaření dnešní společnosti jako o utrácení, nežli strádání peněžních prostředků (2007).

Hypotéza č. 2

Úvěry vnímá student SOŠ, jako dobrou možnost pokrývání potřeb.

K ověření této věcné hypotézy byly stanoveny v dotazníku otázky č. 15 a 16.

U otázky č. 15 bylo zjišťováno mínění mladých lidí o úvěrech. Zde byla nejčastěji zmiňována odpověď na úvěr, jako nejhorší možný způsob pokrývání výdajů, která byla zvolena devadesát-dvakrát. Dále byla zvolena čtyřicetkrát odpověď úvěru jako výhodného řešení nedostatku. Třicet sedm odpovědí vypovídalo o úvěrech jako přirozené součásti dnešního způsobu hospodaření a dvacet-šestkrát byla zvolena odpověď úvěru jako jediné možnosti, jak si dovolit finančně náročnější nakupování. Z výše popsaného vyplývá, že více respondentů považuje úvěry za nejhorší možný způsob pokrývání výdajů.

Otázka č. 16 se zabývala tím, na jaké účely by studenti SOŠ použili úvěry. Zde bylo nejčastější odpovědí bydlení, které zvolilo 113 respondentů. Další nejčastěji zvolenou odpovědí bylo využití úvěru na krytí výdajů spojených s léčbou nemoci, kterého by využilo 72 dotazovaných. Ostatní možnosti krytí výdajů pomocí úvěru následovaly v tomto pořadí: začátek podnikání zvolilo 58 dotazovaných, zaplacení úvěru 26 respondentů, půjčku nevyužije 25 respondentů, dovolená zvolená 13 dotazovanými, elektroniku by tímto způsobem hradilo 8 dotazovaných, dalších 8 dotazovaných se uchýlilo k jiným možnostem uvedených v podkapitole 6.4 u otázky č. 26. A 5 respondentů by úvěr využilo na krytí výdajů spojených s dárky. Z těchto získaných odpovědí je patrné, že by studenti ve většině případů použili úvěr jen na nezbytné, důležité výdaje.

Na základě těchto zjištěných údajů nelze souhlasit s tvrzením, že student SOŠ vnímá úvěry jako dobrou možnost pokrývání potřeb. Ani tvrzení Jana Sokola, že společnost spíše utrácí a to třeba i na dluh (2007), jak již bylo uvedeno v teoretické části, se nevztahuje na studenta SOŠ. Jelikož pro tohoto studenta je spíše charakteristický negativní postoj zaujatý k pokrývání potřeb pomocí úvěrů. Současně jeho případné půjčky peněžních prostředků by využil na nutné a potřebné náležitosti jako je možnost pořízení vlastního bydlení a krytí výdajů spojených s léčbou nemoci.

Hypotéza č. 3

Kvůli nedostatku peněz vytváří student SOŠ mimoškolní aktivity.

K ověření hypotézy č. 3 sloužily otázky č. 4 a 6.

U otázky č. 6 odpovědělo ze sto padesáti dotazovaných 50% tak, že jejich peněžní prostředky jsou nedostatečné.

Otázka č. 4 zjišťovala, jakým způsobem většinou získávají studenti SOŠ peněžní prostředky. Zde se jim nabízely tyto odpovědi: z kapesného, dárek od rodinných příslušníků,

mimoškolních aktivit, finančním ohodnocením ze školní praxe a pomocí poslední možnosti mohli vyjádřit svůj vlastní názor. Získávání peněžních prostředků pomocí mimoškolních aktivit využívá padesát pět dotazovaných ze sto padesáti. Z vlastních odpovědí využitých deseti respondenty byly dvě odpovědi, které se vyznačovaly jako další aktivity a to příležitostné stříhání a fotbal. Odpovědi na tuto otázku v dotazníku sice upřednostňovaly jiné způsoby, jak nejčastěji získávají peněžní prostředky, než pomocí mimoškolních aktivit, ale i přesto zůstává častým způsobem obstarávání peněz mimoškolními aktivitami, jak bylo uvedeno v podkapitole 4.1 teoretické části.

Z důvodu, kdy pocit nedostatku peněžních prostředků pociťuje 50 % dotazovaných ze sto padesáti a vytváření mimoškolních aktivit je charakteristické pro 28 % respondentů vyplývá, že kvůli nedostatku peněz nevytváří student SOŠ mimoškolní aktivity. Nebývá totiž pravidlem, že pocit nedostatku peněžních prostředků nutí studenta vytvářet mimoškolní aktivity, aby jejich dostatku dosáhnul.

Hypotéza č. 4

Peníze nejsou pro studenta SOŠ nejdůležitější hodnotou jeho života.

K ověření pravdivosti hypotézy č. 4 byla použita otázka č. 11. V této otázce bylo zjišťováno, které z nabízených hodnot jsou pro respondenty důležitější než peníze.

Možnosti, které mohly buď potvrdit, nebo vyvrátit hypotézu č. 4, byly použity k dotazníkovému šetření v tomto znění: rodina, škola, láska, přátelství, zdraví. Z těchto možností, které by byly pro ně důležitější než peníze, neodpovědělo pět dotazovaných, které lze považovat jako odpověď pro nadřazení peněz nad vypsány mi odpověďmi. Zbylé odpovědi byly nejčastěji volené v tomto pořadí: rodinu zvolilo 132 dotazovaných, zdraví 128 dotazovaných, lásku 120 tázaných, přátelství 107 a škola je pro 35 respondentů důležitější, než peníze.

Z těchto získaných odpovědí vyplývá, že se peníze nestaly nejdůležitější hodnotou života studenta SOŠ.

V teoretické části bylo podle N. Laniado napsáno, že většina lidí na přední místa svého žebříčku hodnot dává rodinu, zdraví, přátele, lásku, apod. (2002). Tyto zmíněné hodnoty postavené nad peníze se pomocí dat z dotazníku potvrdily.

Hypotéza č. 5

Student SOŠ souhlasí s výrokem: „Více peněz = více štěstí.“

K ověření této hypotézy byla přímo určena otázka č. 10, kdy se zjišťovalo pomocí dotazníkového šetření, zda pro ně platí přímá úměra více peněz = více štěstí. Tuto otázku mohli buď potvrdit nebo odmítnout. 4 % ze sto padesáti dotazovaných svůj názor nevyjádřilo. 21 % tento výrok potvrzuje a zbylých 75 % odmítá platnost tvrzení „více peněz = více štěstí“.

Z dat přijatých dotazníkovým šetřením vyplývá nesouhlas studenta SOŠ s výrokem „Více peněz = více štěstí“.

Hypotéza č. 6

Peníze jsou studentem SOŠ vnímány jako prostředek, který nejčastěji slouží k dobrým a prospěšným věcem.

K ověření hypotézy č. 6 sloužily otázky č. 12, 13 a 14.

Otázkou č. 12 byl zjišťován názor studentů SOŠ, zda jsou přesvědčeni, že by byl život lepší, kdyby peníze neexistovaly. Z možností ano, ne a nevím byla nejčastěji volena možnost nevím, kterou zvolilo 35 % dotazovaných. 34 % z nich uvádí svůj nesouhlas, 29 % výrok potvrzuje a zbývajících 2 % se nevyjádřilo. Ze získaných dat nelze jednoznačně odpovědět.

Otázka č. 13 byla směřována, na zjištění názoru respondentů k používání peněžních prostředků. Zde byly umožněny dvě odpovědi a to dobré, které charakterizovalo prospěšné využívání peněžních prostředků společností a špatné, charakterizující pravý opak. Ze získaných dat vyplývá, že 70 % dotazovaných považuje využívání peněz ve světě jako za špatné, lidstvu neprospěšné. 25 % za prospěšné a 5 % neodpovědělo. Z tohoto vyplývá, názor respondentů na využívání peněžních prostředků jako špatné, tedy pro společnost neprospěšné.

Následující otázka č. 14 zjišťovala, zda se respondenti domnívají, že svět řídí, ovládají peníze. K tomuto účelu sloužily čtyři možné odpovědi a to ano, ne, spíše ano a spíše ne. Zjištěná data vypovídají, že nejčastěji zvolenou odpovědí byla souhlasná, tedy přisuzující penězům řízení světa, kterou vyjádřilo 49 % dotazovaných. Další nejčastější odpovědí byla možnost spíše ano potvrzena 43 % respondentů. Spíše ne vyjádřila 3 %, nesouhlas také 3 % a 2 % tuto odpověď neuvedlo. Z těchto výsledků šetření vyplývá souhlasný názor respondentů s tvrzením, že peníze řídí, ovládají svět.

Z těchto odpovědí vyplývá, že student SOŠ vnímá peníze jako prostředek, který řídí, ovládá svět a přitom jsou peníze používány k neprospěšným věcem pro společnost.

Hypotéza č. 7

Získané peněžní prostředky jsou využívány na pokrývání nepotřebných, pro studenta SOŠ lákavých záležitostí.

K ověření této hypotézy byly použity otázky č. 7, 8 a 9.

Otázkou č. 7 byly zjišťovány účely, na které nejčastěji peněžní prostředky respondenti používají. Předdefinované možnosti byly: jídlo, oblečení, doprava, kultura, časopisy, knihy, CD, elektronika, alkohol, cigarety a návykové látky. Respondenti měli také možnost vyjádřit jiné účely, které financují. Z dotazníkového šetření vyplývá, že nejčastěji zvolenými odpověďmi byly oblečení, jídlo a doprava. Oblečení označili respondenti sto pětkrát, jídlo sto šestkrát a dopravu sedmdesát osmkrát. Další odpovědi byly zjištěny v tomto pořadí: cigarety, alkohol, časopisy, knihy a CD, kultura, návykové látky, vlastní odpovědi a nejméně byla zvolena elektronika.

Otázka č. 8 byla zaměřena na zjištění, zda se studenti SOŠ podílejí na krytí výdajů spojených s jejich vlastním studiem. Na tuto otázku byly jednoznačně definované odpovědi v podobě ano a ne. Studentů, kteří se podílejí na výdajích spojených s jejich studiem bylo zjištěno 34 %. 61 % se nepodílí a 5 % tuto otázku nezodpovědělo. Z tohoto vyplývá, že studenti se většinou nepodílejí na krytí výdajů spojených s jejich studiem.

Otázka č. 9 byla zaměřena na zjišťování charakteru účelů, ke kterým studenti peníze používají. Zde si vybírali ze dvou možných odpovědí a to spíše na věci, které chci a spíše na krytí životně důležitých potřeb. 76 % odpovědělo, že spíše využívá peněžní prostředky na věci které chce, 19 % je spíše využívá na krytí životně důležitých potřeb a zbylých 5 % se k této otázce nevyjádřilo. Z těchto dat vyplývá, že charakter účelů, ke kterým peněžní prostředky studenti používají, je spíše na věci, které chtějí.

Díky výsledkům získaným z těchto odpovědí lze vyjádřit, že pro studenta SOŠ je charakteristické nepodílení se na výdajích spojených se studiem. Jím nejčastější používání peněžních prostředků k nákupu oblečení, jídla, popřípadě dopravy by již vypovídalo o jeho používání peněz k potřebným a důležitým věcem, avšak toto mínění bylo vyvráceno tím, že jeho výdaje slouží převážně k věcem které pouze chce, než potřebuje.

Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce bylo popsat, jakým způsobem ovlivňují peníze mladé lidi, popřípadě jejich životní postoje. V praktické části byl analyzován vliv peněz na současného studenta SOŠ a objasněny aspekty jeho nakládání s penězi. Dále bylo objasněno několik dílčích cílů, a to jakým způsobem student SOŠ získává peníze a hospodaří s nimi, jak vnímá postavení peněz ve vlastním životě a ve společnosti a co je ochoten pro peníze obětovat.

V teoretické části byly charakterizovány dva základní pojmy, jimiž byly peníze a mladý člověk. Dále byl nastíněn historický vývoj peněz až do dnešní podoby. Popsán vliv peněz na mladého člověka a postoj, který k nim zaujímá. Hospodaření mladých lidí s penězi, jak je nejčastěji získávají a jak s nimi nakládají ve spojitosti s dnešním způsobem utrácení. Nastínění dozrání mladých lidí k samostatnosti, v souvislosti s peněžní nezávislostí.

V praktické části bylo potvrzeno, že současný student SOŠ peněžní prostředky spíše utrácí, než shromažďuje. Tvzení Jana Sokola o hospodaření dnešní společnosti jako o utrácení, a to třeba i na dluh, nežli o střádání peněz, je charakteristické pro tohoto studenta. To samé ovšem neplatí pro případ utrácení pomocí půjčky, jelikož student zaujímá k úvěrům negativní postoj (2007). Půjčku by využil hlavně na nutné a potřebné záležitosti jako je možnost pořízení vlastního bydlení a krytí výdajů spojených s léčbou nemoci. I když student vytváří mimoškolní aktivity pro získání peněžních prostředků, nebývá to ve spojitosti s pocitem nedostatku peněz. Student SOŠ upřednostňuje jiné, výše postavené hodnoty, než peníze. Student nevnímá peníze za zdroj štěstí, ale považuje je za činitele, který řídí a ovládá svět. Přitom však vnímá, že účel, pro který se peníze používají, nepřináší velký užitek společnosti. Pro studenta je charakteristické nepodílení se na výdajích spojených s jeho studiem. Nejčastěji používá peněžní prostředky k nákupu oblečení, jídla, popřípadě hrazení výdajů na dopravu, což by vypovídalo o jeho používání peněz k potřebným a důležitým věcem. Toto mínění však bylo vyvráceno, jelikož studentovy výdaje slouží převážně k věcem, které pouze chce, nikoliv které potřebuje.

Tato bakalářská práce může sloužit těm, kteří přemýšlí o postavením peněz v jejich životě. Ale také těm, kdo se dostávají do kontaktu s mladými lidmi a řeší otázku jejich vztahu k penězům. Současně může nalézt uplatnění v oblasti zlepšování finanční gramotnosti v rámci školského vzdělávacího programu (ŠVP).

Seznam použitých zkratek

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
č.	číslo
např.	například
SOS	střední odborná škola
ŠVP	školský vzdělávací program
tzv.	takzvaně

Seznam literatury a elektronických zdrojů

Odborná literatura

1. CLASON, George, S., 1996. *Nejbohatší muž v Babylóně*. The Richest Man in Babylon. Přeložila Marta KOTYZA. Praha: JK. ISBN 80-85387-30-1.
2. CRIBB, Joe, 1993. *Peníze*. Money. 1. vyd. Přeložila Miroslava TŮMOVÁ. Praha: Fortuna Print.
3. FRIEDMAN, Milton, 1997. *Za vším hledej peníze*. Money Mischief. Vyd. 1. Přeložil Josef ŠÍMA. Praha: Grada Publishing. ISBN 80-7169-480-0.
4. GRÚŇ, Lubomír, 2009. *Peníze a právo*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Učebnice. ISBN 978-80-244-2337-1.
5. HLINKA, Bohuslav a Pavel RADOMĚRSKÝ, 1987. *Peníze celého světa*. Vyd. 3. Praha: Mladá fronta. Malé encyklopedie, sv. 10.
6. HOLOUŠOVÁ, D., M. KROBOTOVÁ a kol., 2008. *Diplomové a závěrečné práce*. Dotisk 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Skripta. ISBN 80-244-1237-3.
7. CHRÁSKA, Miroslav, 2006. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. Vyd. 2. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Skripta. ISBN 80-244-1367-1.
8. CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada. Pedagogika. ISBN 978-80-247-1369-4.
9. KATRŇÁK, T., Z. LECHNEROVÁ, P. PAKOSTA a P. FUČÍK, 2010. *Na prahu dospělosti: Partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Vyd. 1. Praha: Dokořán. Bod. ISBN 978-80-7363-352-3.
10. KODEROVÁ, J., M. SOJKA a J. HAVEL, 2008. *Teorie peněz*. Vyd. 1. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-359-1.
11. LANIADO, Nessia, 2002. *Děti a peníze*. Mamma, me lo compri?. Vyd. 1. Přeložila Ivana HLAVÁČOVÁ. Praha: Portál. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-671-3.

12. LINHART, Jiří a kol, 2004. *Slovník cizích slov pro nové století: Základy měnové politiky, Abecední seznam chemických prvků, Jazykové pojmy, 30000 hesel*. Litvínov: Dialog. ISBN 80-85843-61-7.
13. MÜHS, Wilhelm, ed., 2006. *Tajemství peněz a bohatství: 365 citátů k zamyšlení*. Segreti della ricchezza. Vyd. 1. Přeložil Zdeněk KOLÁŘ. Praha: Portál. ISBN 80-7367-170-0.
14. REVENDA, Zbyněk, 2010. *Peníze a zlato*. Vyd. 1. Praha: Management Press. ISBN 978-80-7261-214-7.
15. SOKOL, Jan, 2007. *Moc, peníze a právo: Esej o společnosti a jejích institucích*. Plzeň: Aleš Čenek. ISBN 978-80-7380-066-6.
16. ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, J., I. BINAROVÁ, K. HOLÁSKOVÁ, A. PETROVÁ, I. PLEVOVÁ a M. PUGNEROVÁ, 2008. *Přehled vývojové psychologie*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 978-80-244-2141-4.

Elektronické zdroje

1. ODMATURUJ.CZ. Fáze vývoje člověka. *Odmaturuj.cz* [online]. ©2007-2012 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://www.odmaturuj.cz/psychologie/faze-vyvoje-cloveka/>
2. Ontogeneze. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida): Wikipedia Foundation, 11. 12. 2006, last modified on 15. 1. 2012 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Ontogeneze_člověka
3. ZÁKLADY SPOLEČENSKÝCH VĚD. Psychologie osobnosti. In: Blogger [online]. 2011-01-15 [cit. 2012-03-11]. Dostupné z: <http://spolecenske-vedy.blogspot.com/2011/01/6-psychologie-osobnosti.html>

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka č. 1	Nezodpovězené otázky
Tabulka č. 2	Četnost chlapců a dívek v dotazníkovém šetření
Tabulka č. 3	Věkové zastoupení respondentů
Tabulka č. 4	Skladby dotazovaných podle studovaného ročníku
Tabulka č. 5	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 4
Tabulka č. 6	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 5
Tabulka č. 7	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 6
Tabulka č. 8	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 7
Tabulka č. 9	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 8
Tabulka č. 10	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 9
Tabulka č. 11	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 10
Tabulka č. 12	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 11
Tabulka č. 13	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 12
Tabulka č. 14	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 13
Tabulka č. 15	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 14
Tabulka č. 16	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 15
Tabulka č. 17	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 16

Grafy

Graf č. 1	Procentuální zastoupení chlapců a dívek
Graf č. 2	Věkové zastoupení respondentů
Graf č. 3	Skladby dotazovaných podle studovaného ročníku
Graf č. 4	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 4
Graf č. 5	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 5
Graf č. 6	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 6

Graf č. 7	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 7
Graf č. 8	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 8
Graf č. 9	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 9
Graf č. 10	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 10
Graf č. 11	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 11
Graf č. 12	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 12
Graf č. 13	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 13
Graf č. 14	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 14
Graf č. 15	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 15
Graf č. 16	Odpovědi dotazovaných na otázku číslo 16

Seznam příloh

Příloha č. 1

Dotazník

Příloha č. 1 - Dotazník

Vážení studenti, v současné době studuji na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Nyní vypracovávám bakalářskou práci na téma: Vliv peněz na dnešního mladého člověka a ovlivnění jeho životních postojů. Součástí této práce je i empirická část a právě kvůli ní se na Vás obracím s prosbou o vyplnění následujícího dotazníku. Tento dotazník je anonymní a slouží pouze pro prováděné šetření.

Prosím, odpovídejte pravdivě na otázky. Vámi zvolené odpovědi zakroužkujte, popřípadě vepište tam, kde je to možné.

Předem děkuji za Vaši ochotu a čas věnovaný vyplnění dotazníku.

Anežka Johnová

1. Jste:

- a) chlapec b) dívka

2. Kolik Vám je let?

- a) 14 c) 16 e) 18 g) 20 a více let
b) 15 d) 17 f) 19

3. Kolikátý ročník střední odborné školy studujete?

1.	2.	3.	1. nástavba	2. nástavba

4. Jakým způsobem získáváte většinou finanční prostředky: (lze označit i více možností)

- a) kapesné
- b) dárky od rodinných příslušníků
- c) mimoškolní aktivity (např. brigády)
- d) finanční ohodnocení ze školní praxe
- e) další možné odpovědi:.....

5. Jakým způsobem nakládáte se získanými penězi:

- a) použijete všechny
- b) část ušetříte
- c) všechny ušetříte
- d) další možné odpovědi:

6. Zdá se Vám, že máte peněz:

- a) více než potřebujete
- b) tolik kolik potřebujete
- c) nedostatek

7. Na jaké účely nejčastěji peníze používáte? (označte i více možností)

- a) jídlo
- b) oblečení
- c) doprava
- d) kultura (kino, výstavy, atd.)
- e) časopisy, knihy, CD
- f) elektronika
- g) alkohol
- h) cigarety
- i) návykové látky
- j) jiné:

8. Podělíte se finančně na krytí nákladů spojených s Vaším studiem? ano X ne

9. Využíváte peněžní prostředky na Vámi chtěné účely, nebo jejich používání slouží k potírání životně důležitých potřeb?

- a) spíše na věci které chci
- b) spíše na krytí životně důležitých potřeb

10. Myslíte si, že platí přímá úměra: více peněz = více štěstí? ano X ne

11. Které hodnoty jsou pro Vás důležitější než peníze: (lze označit i více možností)

- a) rodina
- b) škola
- c) láska
- d) přátelství
- e) zdraví

12. Myslíte si, že by byl život lepší, kdyby peníze neexistovali?

- a) ano
- b) ne
- c) neví

13. Myslíte si, že peníze jsou ve světě používány více k dobrým věcem nebo ke špatným?

- a) dobré
- b) špatné

14. Domníváte se, že svět řídí, ovládají peníze?

- a) ano
- b) ne
- c) spíše ano
- d) spíše ne

15. Jak vnímáte úvěry? (lze označit i více možností)

- a) jako výhodné řešení nedostatku financí
- b) jako přirozenou součást dnešního způsobu hospodaření
- c) nejhorší možný způsob pokrývání výdajů
- d) jako jedinou možnost jak, si dovolit finančně náročnější nakupování

16. Na co byste v budoucnu půjčku použili Vy? (lze označit i více možností)

- a) bydlení
- b) dovolenou
- c) dárky
- d) elektroniku
- e) zaplacení úvěru
- f) začátek podnikání
- g) léčbu nemoci
- h) jiné:
- i) půjčku nevyužiji

Děkuji